

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{6}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 19. V Ljubljani, 15. oktobra 1917. Letnik XXXIV.

Obseg: Naznanilo kmetovalcem. — † Dr. Janez Ev. Krek. — Izkoristite pašo! — Dve boleznici kot posledica prestane rdečice pri prasičih. — Korenje kot nadomestilo za kavo (cikorija). — Bacil v kurjem jajcu — povzročitelj črevesnega katara. — Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovito vino. — Čiste drože in njih raba v kletarstvu. — Vinske tropine dobra krma. — Vojne naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Uradne vesti c. kr. kmet. družbe kranjske. — **Inserati.** — Blagovno poročilo. — Družbene vesti.

Zvišana udnina za l. 1918.

Velevažno obvestilo udom c. kr. kmetijske družbe kranjske za bodoče leto!

Vsled silne draginje vseh predmetov, ki jo občuti enako, kakor vsak drug, tudi c. kr. kmetijska družba kranjska pri svojem poslovanju in obratu, oziroma vsled znižanja denarne vrednosti, odnosno njegove kupne sile za skoraj dve tretjini, ni več mogoče družbi izhajati v sedanjih razmerah z dosedanjo udnino, zato ukrene **počenshi s l. januarjem 1918** sledeče izpremembe:

1. **Letnina za družbene ude se poviša od 4 na 6 K**, zato pa prične družba izdajati poleg »Kmetovalca« tudi **kmetijski koledar**, ki ga dobe vsi družbeni udje brezplačno, in sicer počenshi z letom 1919. ter »Kmetovalca« v razširjeni obliki s strokovnimi prilogami kakor pred vojno, kajti sedaj vedno zastaja nujno gradivo. Udje bodočega leta, ki l. 1919. odstopijo, dobijo kmetijski koledar za l. 1919. vseeno naknadno brezplačno doposlanega.

2. **Obligatorična brezplačna oddaja sadnega drevja družbenim udom preneha**, ker je postalo obdelovanje družbene drevesnice vsled dragih potrebščin in delovnih sil po načrtu, ki je bil določen pred 30. leti, nemogoče.

3. **Resnično delovne družbene podružnice** dobe od družbe po razmerju njih udov **prispevek** k njihovim upravnim stroškom.

V družbeni drevesnici vzgojeno sadno drevje se bo družbenim udom posebej prodajalo po cenah, ki se vsako leto posebej objavijo.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

 Dr. Janez Ev. Krek.

Umril je mož, ob katerega grobu odkrito žaluje tudi naša kmetijska družba, ki je skozi dolgo vrsto let zasledovala njegovo delovanje in rada prizna za slugi čast in je hvaležna za vsako delo, ki je v korist

našemu kmečkemu narodu. Ko žalujejo vsi stanovi ob gomili dr. Krekovi, ni naš kmet zadnji, ki umeva in ceni, kar je dr. Krek priboril našemu narodu, in po čemer je hrepenel, da mu še privojskuje.

Naj ocenijo drugi, kaj je storil dr. Krek kot bogoslovec, kot modroslovec, kot pisatelj in politik! Njegovo delo za našo kmečko stvar je tako, da zasluži hvaležno priznanje od vsakogar, ki ima razum in srce za naše gospodarsko probujenje.

Začel je s proučevanjem kmečkega vprašanja in je v „Črnih bukvah kmečkega stanu“ načrtal v pretresljivih poglavjih propadanje malega kmeta v dobi kapitalističnega gospodarstva, ko je denar in profit postal gospodar sveta in se je kmečki žulj začel zaničevati. Zbral je grozne številke kmečkih dolgov in pozival kmete k združevanju, ker le v lastni moči in organizaciji je še mogoča rešitev. Pokazal je, da vodi dotedanja pot v pogubo in da mora slediti popoln gospodarski polom, ako človeštvo ne krene na drugačno pot. Zaničevanje kmečkega dela je vir vsega zla, ki mora vsak narod privedi do propada. Začela se je denarna organizacija kmečkega stanu, ki se je razvila v kmečkih posojilnicah do velike moči. Dr. Krek je stal na čelu naši zadružni organizaciji, v kateri je delalo in še deluje toliko izvrstnih, požrtvovalnih mož. Dr. Krek je s silo svojega agitatoričnega značaja dal temu gibanju svoj uprav osebni značaj. Kompromisov ni poznal, ampak se je s strastno silo zagnal v boj za vsako svojo misel. Iz tega so sledili tudi razni konflikti, ki so sekali rane na vse strani, a to dobro je imela ta borba, da je visoko dvignila zanimanje za gospodarske stvari in veliko pripomogla, da stoji danes slovenski kmet v primeri s svojimi sosedi drugih narodnosti na razmeroma visoki stopinji v umevanju gospodarskih in narodno-političnih vprašanj.

Vse delo dr. Kreka, ki se je v večji meri gibalo okoli gospodarskih problemov, pa je bilo v svojem bistvu vendar bolj delo filozofa, kakor pa praktičnega narodnega gospodarja. V svojem visokem duševnem poletu si je ustvaril sliko o svetu, kakršen bi po njegovih vzorih moral biti in se je za te svoje vzore boril z vsem ognjem svojega živahnega in neugnanega temperamenta. Zanimivo je, da je v svojem „Socializmu“ s posebno ljubeznijo opisal utopiste. Tudi on je v duhu vedno iskal neznano obljubljeni deželo Utopijo. Bil je silen agitator, ki je s čudovito zgovornostjo elektriziral mase in jih potegnil za seboj, kamor je hotel. Zato je imel tolik vpliv na mladino. Njegova predavanja so se končevala vedno z navdušenim odobravanjem, ker je znal vsako idejo vreči med poslušalce v tako blesteči obliki, da se je občinstvo v razgreti fantaziji s celim srcem vnelo za slike, ki mu jih je pričaral z žarečo domišljijo in s krasnim narodnopoljudnim govorom. Znal je težke znanstvene stvari tako prikupno razložiti, da so se vneli zanje tudi tisti, ki jih niso umeli. Njegova silovita moč do poslušalcev pa je izvirala zlasti iz tega, ker je vsakdo iz vsake besede čutil gorki dih ljubezni do ljudstva, ki je prevevala Krekovo dušo. Pot do umevanja je Krek našel skozi srce.

Krek ni bil agrarec in kmet ga je zanimal samo kot trpin, ne pa kot posestnik. Krek je bil sociolog in se je zato posvetil z vso vnemo delavskemu vprašanju. Tudi na kmetih ga je bolj zanimal proletariat, in zato je tudi njegova gospodarska organizacija dobila čisto poseben značaj, ki ni bil povsem primeren kmečkim razmeram. Sem spada njegova agitacija za konsumna društva, ki se na kmetih niso mogla obnesti. Boj je bil Kreku življenje. Boj proti oderuštvi je izvajal z neizprosno silovitostjo in stem storil neizmerno dobrega. Šel je pa včasih predaleč, kar so

morali potem drugi popravljati. Vendar moramo priznati, da je slovensko zadružništvo svoje otroške boleznini bolje prestalo, kakor se je to zgodilo med drugimi po izobrazbi visoko stoječimi narodi. Sedaj je naše zadružništvo odločno na pravi poti k popolnemu konsolidiranju na strokovno pravilni podlagi.

Kot politik je bil dr. Krek radikalen demokrat, ki se je vrgel v boj za vsako izpremembo ustave in zakonodaje v demokratičnem zmislu z brezobzirno odločnostjo. Tudi to je imelo dobre posledice za naš kmetijski napredek. Demokratična reforma volilnih redov za občine, za deželo in za državni zbor je položila v roke kmetov večjo moč in je povzdignila silno zanimanje za politična vprašanja med kmečkim ljudstvom. To ni šlo brez vročih bojov. A boj bistri razum in krepi mišice. Politično razsoden in bistrogled kmečki stan je tudi sposoben za gospodarski napredek. Splošno napreduje pri nas s politiko tudi gospodarska prosveta.

Dr. Krek je bil mož izredno splošne izobrazbe. Temelj vsemu njegovemu delu je bila socialna ideja, ki se je pri njem iz prvotnega internacionalizma razvila v radikalen narodni socializem. Njegov duh ni poznal miru in je moral živeti v vednih bojih. Sejal je ideje neprestano, in izvršitev prepuščal drugim, ki so jih po svoje umevali in izvrševali. S podrobno izdelavo svojih projektov se ni obremenjeval, ampak je hitel vedno le dalje. „Nisem pincgavec, ampak arabec“, je dejal nekoč o sebi.

Zadnje čase svojega življenja je posvetil z vso silo svojega vročega temperamenta jugoslovanskemu vprašanju. Jugoslovansko državo si je predstavljal po svojih radikalno demokratičnih narodnosocialističnih nazorih kot bodočo veliko domovino Slovencev, Hrvatov in Srbov. Agitacijska pota za idejo, ki naj bi bila krona vsemu njegovemu delu, so mu tudi zadala smrt. Od Prage do Sarajeva in Splita potoval in se trudil, da bi vse Slovane združil v eno bojno falango za to misel. Bilo je najbrže prehlajenje na poti iz Dalmacije na Hrvaško, ki je dalo njegovemu zrahlanemu zdravju zadnji udarec.

S Krekom smo izgubili Slovenci izredno markantno politično osebnost. Naj mu slovenski kmet ohrani hvaležen spomin za vsem kar je dobrega in plodonosnega zasnoval našemu ljudstvu. Naj v miru počiva po tako burnem življenju!

Izkoristite pašo!

Ponovno smo že opozarjali, da bo letos skoraj povsod primanjkovalo sena. Živine ne bo mogoče prerediti do novine, četudi se je veliko odproda. Vsi nadomestki krme, ki si jih živinorejec sedaj pripravi, ga ne bodo mogli rešiti skrbi in zadreg. Na dokupovanje sena niti misliti ni, ker ga pri nas ni dobiti, kdor pa bi morda računil na Ogrsko, naj vé, da se tamkaj seno že prodaja po 80—100 kron.

Ni malo slučajev, ko je živinorejec za svojih 8—16 glav pridelal vse krme komaj toliko, da bi

mogel prekrmiti po 2—3 glave odrasle živine. Krmi pa vso živino. Kaj bo? Marsikdo bo brez krme že prej kot zapade prvi sneg. Živina bo stradala, četudi marsikateri živinorejec odproda polovico. Stradajoča živina bo hujšala, kmet bo izgubljal pri živini v denarju zaradi padanja teže, konsument pa izgubi v tem slučaju živež. Izguba je tedaj dvojna, ki jo pa v sedanjem času gotovo nešteto krat težje občutimo, kakor v mirni dobi.

Ljudje živino silno ponujajo v prodaj, a vsega ni mogoče hitro spraviti v denar in zato hočeš nočeš trpi naša plemenska in delovna živina zaradi pomanjkanja. Žival je v tem pogledu stroj. Ako mu ne kuriš, tudi ne teče. Sestradani, koščeni voli spomladi ne bodo vlekli pluga, ako plug ne bo rezal zemlje, tudi sejali ne bomo in ako sejali ne bomo tedaj tudi žeti ne bo kaj, ne bo nič za pod zob in se zato lahko pripravimo na žalostne čase.

Zato pa izkoriščajte pašo čim najbolj! Kjer so na razpolaganje dobri pašniki, bo mogoče žival nasititi že skoro izključno na paši ali pa ji vsaj veliko ne bo treba pokladati doma. Veliko je še krajev in še več gospodarjev, ki zdihujejo in se pritožujejo zaradi pomanjkanja krme, svoje živine pa iz same komodnosti ne spuščajo na pašo, dasi jo imajo dovolj. Tako početje je skrajno zanikerno.

Paša pa tudi sicer živalim dobro de. Pregibljejo se v prostem dobrem zraku, pri mladi živini se okrepe vsled močnejšega dihanja pljuča, vsled sklanjanja se uredi hrbtnica, učvrsti se prsni koš. Pregibanje krepi mišice. Solnce ugodno vpliva na zdravje. Delovanje mišic se poživi in zato mlečne krave več molzejo, kot če bi stale izključno v hlevu. Mnenje posameznikov, da krava na paši izgublja mleko, oziroma, da zaradi paše manj molze, je popolnoma napačno. Dejstvo je sicer mnogokrat resnično, a vzrok ni pravi. Ako kravo puščamo na pašo, more dajati manj mleka le, ako na paši ne dobi dovolj hrane, to pa bi moral vsak vreden gospodar sam izprevideti in ji zato tudi doma dolagati. Brezmiselno obsodi pašo in si noče ali pa ne zna priznati, da je padanju mlečnosti sam kriv. Drugi se zopet bojijo napenjanja. Tudi tu je gospodar, oziroma pastir sam kriv. Na deteljišča sme živina šele takrat, ko se je že primerno dobro napasla, ali pa, ako je bila doma vsaj napol narkmljena. Na deteljišču živine nikdar ne smemo dolgo pustiti. Ravnotako ni živine goniti na deteljišča ali na pašo, kjer rase poleg trave tudi veliko detelje neposredno pred nevihto ali po močnejši rosi. Splošno tudi ni priporočljiva paša po gostih gozdovih.

S pašo si prihranimo suhega sena, žival nekako poživimo, mlečnost molzne živine dvignemo, zato izkoriščajte pašo kar najbolj do pozne jeseni!

Dve bolezni kot posledica prestane rdečice pri prasičih.

Po nemških strokovnih virih posnemamo opis dveh bolezni pri prasičih, ki se pojavljata po prestani rdečici.

Prva povzroča po preteku 1 do 3 tednov po prestani rdečici težko dihanje, živahnost odjenja in so obolele živali nekam pobite, rade polegajo na prsi in komolce. Po koži posebno na ušesih in na vratu, včasih tudi po celem životu postanejo nekam modrikasto-rdeče. Ako se živali pregibljejo, je opaziti prej omenjeno modrikasto-rdečo barvo še bolj živo. Kakor hitro se

pojavijo znaki te bolezni, je najbolje žival zaklati, ker je takrat njeno meso še užitno, kajti bolezen je neozdravljiva in nalezljiva. Do jedi jim ni in tudi pokašljejejo. To lahko traja po nekaj tednov, težave zaradi dihanja pa se večajo ter se naposled žival takorekoč zaduši.

Bolezen menda povzročajo bacili rdečice (*bacillus eripelatos suum*), ki imajo to lastnost, da po prestani rdečici žive v živali še dalje, ter so vzrok, da se na srčnih zaklopnih napravijo neki izrastki, vsled katerih je dihanje zelo otežkočeno.

Druga bolezen se pojavi več tednov potem, ko je prasič prestal rdečico. Žival začne splošno hirati. Pojavi se otežkočeno, kratko dihanje, vnetje kit in členkov, prebavljanje ni več v redu, po koži se napravijo izpuščaji. Tudi ta bolezen je dozdej neozdravljiva, in kužna, torej nalezljiva in se zato tudi v tem slučaju svetuje tako žival takoj zaklati.

V obeh slučajih je vse dele obolelih živali, ki jih ne porabimo takoj, globoko zakopati, nikakor pa jih ni metati kar tako proč ali celo v vodo, ker bi se takim potom bolezen utegnila zanesti drugam.

Meso živali, ki se jih zakolje v sumnji, da so obolele za katero ravnokar omenjenih bolezni, je užitno le, ako je bilo prej dobro presoljeno in dobro prekuhano.

Obe bolezni se pojavljata tudi na Kranjskem in smo zlasti že slišali tožiti prasičerejce o oni bolezni, ki povzroča vnetje kit in členkov ter kožne izpuščaje, zato jih opozarjamo naj ne čakajo vedno tako dolgo, da je že prepozno, ampak naj vprašajo za nasvet živinovozdravnika ter potem sumljive živali v danem slučaju zakoljejo.

Korenje kot nadomestilo za kavo (cikorija).

V 18. številu „Kmetovalca“ v 126. vprašanju nekdo vpraša, če bi se ne dalo doma narediti kako nadomestilo za kavo, ki bi služilo enako cikorjini kavi in kako. Uredništvo v svojem odgovoru priporoča v to svrhu ječmen, suhe hruške, želod, pečke od grozdja in pove, kako je z njimi ravnati, da so porabne. Meni in istakotako gotovo tudi uredniku tega lista je znano kot nadomestilo še tudi navadno domače korenje. V času svojega službovanja sem bil skupaj z gospodom, ki je veliko dal na dobro pripravljena jedila in je bil zlasti strasten prijatelj dobre mlečne kave. Kakor znano, samo prava bobova kava ne dá dovolj temne barve in tudi ne popolno dobrega okusa in zato smo vsaj v naših razmerah vajeni privedati kavi nekaj tistega, kar gre pod splošnim imenom cikorija, četudi ta cikorija ni vedno izdelana iz prave cikorije. Kuharica omenjenega gospoda ni namreč h kavi nikdar drugega primešavala, kakor cikorijo, narejeno iz navadnega korenja, in sam sem se prepričal, da je bila njena mlečna kava nekaj izbornega. Kuharica je pa cikorijo iz korenja takole delala: Dobro oprano korenje je razrezala na kolikor mogoče drobne koščke (kocke), ki jih je v krušni peči tako močno posušila, da so se dali hraniti, ne da bi se pokvarili. Kadar je potrebovala kavine primesi, je posušene korenjeve koščke v ponvi pražila (žgala) kakor kavo in je tako sprazeno korenje na kavinem mlinu z bobovo kavo vred zmlela. Koliko cikorije od korenja je kavi primešati, to je zavisno od okusa in pokaže izkušnja. Če bi ta kavina primes res ne bila dobra, ne bi si je privoščil dotični gospod, ki je bil v tem pogledu silno izbirljen in bi takrat, ko je bilo še vsega dovolj, si kaj drugega izbral.

R. D.

Bacil v kurjem jajcu — povzročitelj črevesnega katara.

Dolgo se je mislilo, da v kurjem jajcu ni nikakih bakterij, pozneje pa se je le našlo tupatam kako, ki je pa kvečjemu bila v stanu kvariti jajce, a človeku ni škodovala.

V novejšem času pa so dognali v kurjem jajcu neko bakterijo, ki ne razkrajja le jajčne vsebine, marveč povzroča pri človeku bolezen, namreč črevesni katar.

Ta bakterija se imenuje bacillus mycoides var. ovo aethylicus nov. spec. O tem bacilu posnemamo iz osme številke „Kosmosa“ iz letošnjega leta tale opis. — V jajčnem beljaku povzroči bacil nekako alkoholno kipenje. Najprej se izpremeni beljakovina v pepton, ki je v vodi topljiva beljakovina, katera se pretvori vsled delovanja tega bacila v etilov alkohol. Ako prihaja v jajce dovolj zraka (kisika) to še pospešuje delovanje imenovanega bacila, medtem ko ga pomanjkanje kisika v njegovem delovanju slabi. Vročina mu hitro ne škodi in s kratkim kuhanjem novega bacila še ne uničimo, ampak more tudi v kuhanem jajcu dalje delovati. Šele, ako jajce kuhamo najmanj pol ure, ga popolnoma uničimo. V jajce prihaja ta bacil najbrže pri kopčanju in jajce takorekoč okuži, ko je še v živali.

Njegov škodljivi vpliv zapazimo v tem, da dobimo hud črevesni katar, ako pojemo okuženo jajce. Ob pravilnem zdravljenju pa se ta bolezen kmalu pozdravi. Sicer pa so slučajni obolesti tako redki, da se pri uživanju jajec skoraj ne izplača misliti na nevarnost obolenja.

Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.

Kranjski vinogradniki so vsled pri nas v drugi polovici meseca septembra navadnega deževja pogostoma v neprijetnem položaju, da jim grozdje gnije.

Ker je grozdje tembolj gnilobi podvrženo, čim bolj je zrelo, posebno pa grozdje nekaterih finih vrst (beli burgundec, rulandec itd.) je samoobsebi umevno, da bi bilo zelo nespametno tako gnilo grozdje zavreči.

Mešati ga pa med zdravo grozdje je ravnotako napačno, ker se z gnilim grozdom v mošt in iz tega v nastalo vino spravi mnogo škodljivih, posebno gnilobo, cik, zavrelko itd. povzročujočih glivic.

Tako vino je podvrženo raznim boleznim, posebno rado rjavi (nateguje), se lahko scika, zavre itd. ter ima sploh neprijeten okus po gnilobi.

Da pa napravimo iz gnilega grozdja popolnoma stanovitno, okusno in dobro vino, moramo na naslednji način postopati.

Gnilo grozdje se od zdravega v trgatvi skrbno loči. Kakorhitro se ga je nabrala večja množina, tako da se stiskalnica vsaj enkrat lahko napolni, se, še preden preide v kipenje, zmelje in takoj ter ne prehudo stisne (spreša).

Mošt, ki odteka iz stiskalnice, se ali pasterizuje (segreva na 70° C) ali se pa polni v močno žveplano posodo.

Slednje se zgodi na ta način, da se primerno velik sod tako zažvepla, da je poln žveplene sokislina (žveplena dima). Potem se sod približno do tretjine napolni z moštom iz gnilega grozdja, se zabije ter sempatja toliko časa valja, da mošt posrka ves žvepleni dim vase.

Nato se sod odpre in zopet močno zažvepla, do druge tretjine napolni in zopet valja.

Kadar je mošt tudi ta dim posrkal, se žveplanje tretjič ponovi in sod do vrha zalije ter zabije in na podkladje položi. Za vsak hl se potrebuje 1/2 do 1 trak azbestnega žvepla.

Ker je žveplena sokislina, to je plin, ki se razvija, kadar žveplo zažgemo, močan strup za glivice, bomo uničili ali vsaj omamili s takim ravnanjem vse glivice, ki so v mošt prišle iz gnilega grozdja. To so razne nam koristne in škodljive glivice. Izmed koristnih nas zanimajo gotovo le one, ki povzročajo alkoholno kipenje, ki torej iz sladkega mošta delajo opojno vino, izmed škodljivih glivic uničimo pa predvsem one, ki povzročajo gnilobo, nepravilno in sluznato kipenje, cik, zavrelko itd.

Tak, močno zažveplan mošt ne bo torej nič kipel, bo ostal tih ali nem in v kakih 48ih urah se bodo v njem vse škodljive glivice z blatom vred polegale na dno soda.

Sedaj je nastal za nas čas, da se te nesnage rešimo.

Čisti mošt skozi pipo previdno od blata odtočimo in ga močno zračimo; to se zgodi, če teče iz soda čez kak cedilnik v škafo, kjer ga pa še povrhu s snažno metlico pretrepamo in semtertja prelivamo.

Na ta način izgubi mošt skoraj vso glivicam strupeno žvepleno sokislino (žvepleni dim se izkadi) in gnilobne nesnage očiščen mošt je sedaj zopet sposoben za kipenje.

Če v njega vsejemo koristnih glivic stem, da mu dodamo nekaj litrov kipečega mošta iz dobrega zdravega grozdja, nam bo začel kmalu kipeti, posebno če gledamo na to, kar je pa za vsako kipenje važno, da bo imel pravilno toplino (15—18° C).

Še bolje je, če v tak tih (steriliziran) mošt vsejemo samočistih drož, ki jih dobimo pri kmetijsko-ke-mijskih preskušališčih (n. pr. v Ljubljani itd.).

Ker obsegajo samočiste drože le eno vrsto zelo popolnih kipelnih glivic, se bo seveda kipenje tudi bolj pravilno vršilo ter bo tako vino bolj okusno in čisto.

O tem so se imeli priliko prepričati udeleženci kletarskih tečajev v državni vzorni in poskušalni kleti v Rudolfovem, kjer se vrše tozadevne poskušnje.

Kako se ravna s samočistimi drožmi, nas pouči kmetijsko preskušališče. Najbolje je, če nekaj dni poprej potrgamo in stisnemo toliko zdravega grozdja, da dobimo kakih 5—6 l mošta, ki ga potem sterilizujemo (od kali očistimo) stem, da ga kakih 5 minut kuhamo v posteklenjeni posodi.

S kuhanjem uničimo namreč vse glivice, ki so vanj prišle z grozdja, tako da ne bo mogel samodsebe kipeti.

Kadar se mošt nekoliko ohladi, ga vlijemo v kako snažno steklenico in jo zamašimo s kosom vate (pavole), ki zabrani vstop glivicam iz zraka.

Kadar se je pa mošt ohladil na pravilno kipelno toplino (15—18° C), se mu doda vsebina steklene cevke ali steklenice, kjer preskušališča navadno razpošiljajo žlahtne samočiste drože.

V dveh do treh dneh bo pričel mošt v steklenici burno kipeti, in tak z žlahtnimi glivicami burno kipeč mošt je najbolj pripraven, da se z njim vpelje kipenje mošta iz gnilega, na prej popisani način očiščenega mošta v sodu.

Na vsak hl ga je treba moštu dodati vsaj 1 l.

B. Skalický,
c. kr. vinarski nadzornik v Rudolfovem.

Čiste drože in njih raba v kletarstvu.

Če pustimo sveže iztisnjen, sladek mošt, da nekaj časa stoji, se najprej skali in potem začne šumeti ali, kakor pravimo, kipeti (vreti).

Pozneje kipenje poneha in tekočina se zopet učisti. Pri tem opazimo, da tekočina ni več sladka, ampak močna, alkoholna pijača. Iz mošta je nastalo vino.

Potem se pokaže na dnu posode svetlorjava tvarina, ki ji pravimo drože. Če drože preiskujemo pod močno povečujočim drobnogledom, najdemo, da se v njih nahajajo v največji množini glivice, to so majhna (8 do 9 tisočink milimetrov dolga), mehurčkom podobna telesca, ki so v mnogem podobna majhnim jajčkom. Navadno so podolgovate, jajčaste oblike in obstoje, slično kakor jajčki, iz treh delov, namreč iz tenke kožice, pod katero se nahaja beljaku ne samo podobna, ampak tudi zelo sorodna tekočina, imenovana protoplazma, na sredi pa jedro ali zrklo, ki spominja na rumenjaka jajca.

Ker so glivice izpremenile sladkor v moštu v alkohol v vinu, jih imenujemo tudi glivice alkoholnega kipenja, da jih razločujemo do drugih, sličnih glivic, ki pa izpreminjajo druge snovi.

Glivice alkoholskega kipenja so majhne, enostanične, to je iz ene same celice ali stanice obstoječe rastlinice, ki v sladkih tekočinah, kjer imajo primerne pogoje za svoj razvoj, začnejo kaliti in se hitro razmnoževati. Pri tem pa razkrajajo sladkor v alkohol ali vinski cvet, ogljikovo kislino, to je plin, ki uhaja pri kipenju, v majhni množini pa tudi v glicerin, jantarovo kislino in razne dišave.

Veščakovo oko, oboroženo z zelo povečujočim, steklom drobnogleda ali mikroskopa, je kmalu našlo, da niso vse glivice alkoholskega kipenja enake oblike in da tudi vse enako ne delujejo.

Dasi jih je v moštu iz zdravega grozdja večina jajčaste oblike, dobijo se vendarle tudi glivice, ki so bolj podolgovate, zakrivljene ali celo majhnim limonam podobne.

Zaraditega so si stavili učenjaki vprašanje, ali ni morda tudi produkt ali pridelek posameznih glivic drugačen, in so spoznali, da se res lahko smatrajo nazadnje popisane glivice za plevel med drugimi glivicami in da so najbolj popolne in dajejo najboljši pridelek one glivice, ki imajo jajčasto obliko.

Da so se iznebili plevela, so veščaki poiskali v drožah iz slovečih vin, kako po njih nazorih najbolj popolno glivico, ki so jo s posebno pripravo zajeli in prenesli v kak poprej steriliziran (vseh gliv očiščen) mošt.

Tam se je glivica začela pomnoževati in je končno dala drože, ki so torej prvotno nastale iz ene same glivice. Take drože so imenovali čiste ali čistorejne drože.

Preden govorim o pomenu in o porabi čistih drož, je važno, da pojasnim, katere lastnosti imajo glivci alkoholskega kipenja.

Glivice alkoholskega kipenja se morejo razvijati le v takih tekočinah, kjer se poleg grozdnega sladkorja nahaja tudi kaka organska, najbolj vinska ali jabolčna kislina, in beljakovine, oziroma dušik v kaki drugi uporabni obliki.

Če se nahaja v taki tekočini kak drug, na primer pesni sladkor, si ga glivice preustrojijo najprej v grozdni sladkor, in potem ga šele uživajo ali razkrajajo.

Najbolje jim ugaja mošt, ki ima okoli 20% sladkorja in 7—8% kisline v sebi. Če pa je sladkorja več, se razvijajo bolj počasi, če ga je preveč, pa sploh ne.

Enako vpliva na glivice tudi alkohol ali vinski cvet, torej lastni produkt glivic. Če ga je čez 17 prostorninskih odstotkov (n. pr. litrov v hektolitru vina), glivice odmrjejo. Zaraditega ne more naravno vino nikdar imeti več kakor 17% alkohola.

Nadalje vpliva na razvoj glivic in torej tudi na kipenje toplina in pritisk.

Najbolj jim ugaja toplina 15—18°C (12—14° R). Če je toplina nižja ali višja, ovira njih razvoj in delovanje, tako da se pri 0° ali pa 45°C nehajo razvijati, pri 60°C pa sploh poginejo.

Zadnje lastnost imajo tudi vse druge v vinu ali moštu nahajajoče se glivice. Če torej vino ali pa mošt močno segrejemo (na 60—70°C) ali celo zavremo, potem v njem odmrjejo vse glivice, in mi pravimo, da je sterilizovan (sterilen), ali, slovensko rečeno, gliv očiščen.

Razvoj glivic tudi zelo ovira močan pritisk, n. pr. pri vrenju v zaprtih steklenicah pri šampanjcu. Strup za glivice je žveplena sokislina (žvepleni dim). Če torej mošt močno zažveplamo, ne bo mogel kipeti, ostane kakor pravi strokovni izraz, nem ali tih.

V naravi se nahajajo glivice, zlasti v zemlji, v neki drugi obliki. Jeseni pa zore in prehajajo na grozd in odtod v mošt, kjer povzročajo kipenje, ki se zove samonastalo ali spontano kipenje.

Samoobsebi umevno bo vsako samonastalo kipenje nečisto, ker se bodo pri njem razvijale ne samo razne glivice alkoholskega kipenja, ampak celo tudi razne druge, škodljive glivice, n. pr. take, ki povzročajo cik, plesnobo, mlečno kipenje, zavrelko, grenkobo itd., posebno seveda, če je mošt iz gnilega, nezdravega grozdja.

Če pa pri kipenju mošta prevlada kaka škodljiva glivica, bo seveda tudi pridelek — vino — imel kako napako ali celo bolezen, vsekako pa ne bo čistega okusa in duha, se ne bo hotelo čistiti, na zraku bo rjavelo itd.

Da se to ne zgodi, moramo torej posebno pospeševati razvoj koristnih glivic stem, da jim damo prikladne pogoje za svoj razvoj, torej posebno dvoje: dober mošt in primerno toplino.

Zlasti zadnje pri nas v hladnih jesenih primanjkuje. V takih slučajih je treba v kleti, kjer mošt kipi, zakuriti ali pa vsaj vrata in okna zapreti in mošt segreti na ta način, da se vanj vlije nekoliko gorkega mošta, ki smo ga bili poprej na ognjišču močno segreti.

Še bolj pravilno kipenje dosežemo, če moštu dodamo kakih čistorejnih plemenitih glivic.

To se zgodi takole: Kake 3—4 dni pred splošno trgatvijo natrgamo nekoliko zdravega, zrelega grozdja, ga zmastimo in iztisnemo ter potem zavremo, najbolje v kaki posteklenjeni posodi.

Nato se mošt vlije v kak sodček ali veliko steklenico, in kadar se ohladi na 15—18°C, se mu doda čistih drož, ki smo jih bili dobili od kakega kmetijsko-kemijskega ali bakteriološkega preskušališča, ali pa od višje vinarske šole v Klosterneuburgu.

V dveh do treh dneh bo vrenje tako močno, da bo čisti kipeči mošt najbolj pripraven za vcepljenje čistega kipenja pri drugih moštih.

To je potem zelo enostavno. Pri splošni trgatvi se grozdje zmasti in takoj iztisne, mošt se dene v sod, in na vsakih 100 l se mu doda 2—3 l čistokipečega mošta.

Pri kipenju prevladajo potem čistorejne glivice. Zaraditega se kipenje vrši ne samo hitro in pravilno,

ampak mlado vino se tudi laže čisti in je sploh bolj čistega in finega okusa.

Še bolj važno je tako postopanje, če mošt ni iz zdravega, ampak iz bolnega, n. pr. gnilega grozdja. V tak mošt lahko pride tolika množina škodljivih glivic, da ga lahko popolnoma pokvarijo.

Tukaj se priporoča mošt poprej očistiti nesnage, kar se zgodi na naslednji, v „Kmetovalcu“ že popisani način.

V močno zažveplan sod se nalije tretjina njegove vsebine mošta, sod se potem zabije ter sempatja toliko časa valja, da posrka ves žvepleni dim vase. Nato se zopet zažvepla in napolni druga tretjina soda ter valjanje ponavlja. Ko je mošt ves dim posrkal, se še enkrat zažvepla in sod se do vrha nalije.

S takim močnim žveplanjem smo uničili ali pa vsaj omamili vse v moštu nahajajoče se glivice toliko, da padejo z vso drugo nesnago, ki je bila v gnilem moštu, na dno soda. Ko se je to zgodilo, torej čez kakih 24—48 ur, mošt pretočimo od te nesnage v drug, snažen sod, in pri tem ga močno zračimo, da žvepleno sokislino iz mošta zopet odstranimo. Nato spravimo mošt v kipelni kleti na pravilno toplino in mu dodedemo na vsakih 100 l vsaj 1—2 l čistokipečega, na prej popisani način dobljenega mošta.

Žveplan in zopet prezračen mošt bo kmalu začel kipeti in bo dal prav okusno, čisto in stanovitno vino brez okusa po gnolobi.

Čiste drože se pa tudi rabijo za prekipevanje vina.

Dostikrat se namreč zgodi, da ima vino kak pust, neprijeten okus, bodisi po slabem sodu, po zraku, ali pa je vino sploh plehko itd.

Tako vino ni prijetna pijača in se njegov okus najbolje popravi in osveži stem, da prekipi.

Če nimamo v to svrhu mošta, to je, če hočemo, da vino med letom prekipi, se to zgodi takole:

Najprej vzamemo kakih 20 l vina, mu dodamo 2 kg čistega sladkorja in ga potem kuhamo, tako da vre kakih 20 minut, najbolje v lončeni posodi. Stem izgubi vino alkohol, sladkor se pa raztopi in preustroji.

Kadar se je to zgodilo, se mošt pusti, da se ohladi na pravilno kipelno toploto (kakih 14° R) in se mu potem doda vsebina stekleničice samočistih drož, ki smo jih bili dobili iz preskušališča.

Nato se vino pusti toliko časa kipeti, da sladkor že nekoliko pokipi, kar traja nekaj dni, in se potem z vsemi drožami vred vlije v sod, kjer se nahaja za prekipenje namenjeno vino.

To vino se mora 1—2 dni prej osladiti s kakima 2 kg sladkorja na vsakih 100 l vina in postaviti v klet ali pa na drug prostor, kjer je vsaj 12—14° R toplote.

Zgornja množina (20 l) kipečega vina zadostuje navadno za 1200 l za prekipenje namenjenega vina.

Seveda se potem s tem vinom zopet lahko vpelje čisto kipenje v drugih oslajenih vinih.

Če ima za kipenje namenjeno vino nad 10 prostorskih odstotkov alkohola, ali pa, če je nekoliko cikasto, mu je treba dodati dvojno množino čistokipečega vina, torej 40—50 l na 1200 l.

Kadar je vino že več let staro in ima premalo beljakovin (dušika), se glivice ne morejo razvijati. V takem slučaju se priporoča vinu dodati nekaj amoniakove soli, n. pr. 20—25 g salmiaka na vsak hektoliter.

Če se pa vrši prekipevanje jeseni, je bolje, da rabimo namesto sladkorja svež, zdrav mošt.

Stem se vino ne samo zadosti osladi, ampak pridobi tudi potrebnih beljakovin.

Na 100 l vina se vzame kakih 20—30 l mošta.

B. Skalický,

c. kr. vinarski nadzornik v Rudolfovem.

Vinske tropine dobra krma.

Od vseh strani se letos čujejo pritožbe o grozni suši in vročini, ki je uničila seno in otavo, sežgala polja, travnike in pašnike, ter o pomanjkanju krme za prezimovanje živine.

Kot nadomestilo za primanjkljaj krme se je že večkrat priporočalo drevesno listje, takozvani frodelj, gozdno travo, vresje, korenike pirnice in razne druge vrste krmil za silo. Pri kmetijskem gospodarstvu se pa še vedno nahaja različnih odpadkov, ki so se v mirnih časih pri obilici sena in druge krme metali največkrat na gnojišče, ali se pa sploh niso upoštevali, najmanj pa kot krmilo za domačo živino. Vojna z vsemi njenimi usodepolnimi posledicami in slabe letine niso naučile živinorejce samo štediti in varčevati z raznimi krmili, ampak so jih tudi prisilile izkoristiti vse nadomestke in odpadke, ki se nam nudijo na posestvu in katerih dosedaj nismo znali ceniti, kajti dandanes ima takorekoč že skoro vsaka smet svojo vrednost.

V vinorodnih krajih se je od odpadkov trte že marsikaj porabilo za krmo. Veliko premalo pa so se uvaževale vinske tropine, četudi imajo v sebi zadostne množine tistih hranilnih snovi, ki jih potrebuje živalsko telo, kakor beljakovine, tolšče, škrob, sladkor in druge sestavine, in sicer v taki množini, da smemo z gotovostjo smatrati njih krmilno vrednost enako oni srednedobrega sena. Navzlic tej njihovi vrednosti so se navadno zmetale tropine na gnoj. To je bilo sicer razumljivo in odpustljivo v časih dobrih letin in obilici drugih krmil, ali sedaj, ko povsod vlada največje pomanjkanje vseh krmil, moramo spraviti v korist tudi tropine, da tudi s pomočjo teh ohranimo vsaj nekaj živine čez zimo.

Najbolje izkoristi tropine goveda, zaradi česar jim jim pokladamo lahko brez skrbi in v precejšnji množini. Prasičem tudi prijajo, dočim jih ovce in koze ne žro rade. Tudi konjem prijajo, če jih pomešamo z drugo krmo. Vendar si moramo vedno predočiti, da glavna krma ostaja vedno le seno in so tropine le nekaj nadomestek istega, zbog česar ne smemo nikdar krmiti samih tropin. Nadalje moramo biti oprezni ob začetku krmiljenja z njimi, kajti znano je že vsakemu živinorejcu, da gleda živina vsako novo nenavadno krmo z nekakim nezaupanjem, dokler ne pride na okus in se tej zadostno ne privadi. Pa ne samo gobec, ampak tudi želodec se mora polagoma prilagoditi izpremembi hrane, kajti drugače slabo prebavlja; in če želodec, stroj živalskega telesa, ni v redu, trpi pod tem ves živalski ustroj. V začetku torej pokladajmo le po en do dva kilograma na dan in glavo, drugi teden že lahko do štirih kilogramov, tretji do šest itd., dokler ne dosežemo množine, ki je sploh dopustna. Koristneje je, če ne prekoračimo desetih kilogramov, kajti večje množine, tudi če bi naravnost ne škodile, bi se vendarle slabše izkoristile. Ta množina se razume za odraslo govedo; za telice in mlajše

živali, kakortudi za prasiče in drobnico treba vzeti primeroma manj.

Tropine se pokladajo živini suhe ali oparjene, pomešane z rezanico, z otrobi ali z drugimi močnimi krmili. Vsak živinorejec mora sam poskušati, koliko te vrste krme prenesejo posamezne živali. Krepka, močna, zdrava živina jo bo vedno bolj izkoriščala brez škode za svoje zdravje in brez slabih posledic, medtem ko slabotne, medle in izstradane živali ne morejo prebaviti prevelikih množin, ker je njih želodec prešibek za to nenavadno hrano. Tudi ravnokar pokipele tropine, v katerih se nahaja še dva do štiri odstotke alkohola, niso živalim preveč koristne, kajti alkohol jih preveč razburja in tudi splošno slabo vpliva na ves živalski organizem. Take tropine se ne vzdrže predolgo uporabne, kajti alkohol se razkroji v jesih, in tropine postanejo cikaste ter seveda nič več uporabne.

(Dalje sledi.)

VOJNE NAREDBE.

Razglas c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem

z dne 27. septembra 1917, št. 28.350.,

s katerim se prigoni prasičev ustavijo.

Tuurdni razglas z dne 25. julija 1917, št. 18.269., s katerim se je dovolila prodaja prasičev za pleme in za rejo, se razveljavi.

Od današnjega dne naprej se ustavijo, oziroma prepovedo vsi prigoni, oziroma sejmi za prasiče v celi deželi.

Promet s prasiči za pleme in za rejo je torej le dopusten naravnost med rejci in potom kranjskega deželnega mesta za vnovčevanje živine.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem

z dne 23. septembra 1917, št. 27.504.,

o uravnavi mletja za lastno potrebo podjetnikov kmetijskih obratov potrebnih množin žita.

Na podstavi §§ 3., 21., 22. in 23. ministrskega ukaza z dne 26. maja 1917, drž. zak. št. 235., se zaukazuje tako:

§ 1.

Z lastno potrebo po zmislu tega ukaza se umevajo tiste množine žita, ki jih sme po uravnavi porabe porabiti podjetnik kmetijskega obrata (kmetijski samopreskrbovalci) za preživljanje oseb, navedenih v § 3., št. 1, točka a, ministrskega ukaza z dne 26. maja 1917, drž. zak. št. 235.

§ 2.

Mleti in tuje žito prevzemati v mletev smejo samo od političnega okrajnega oblastva za to določeni mlini.

Mlinar sme samo od tistih samopreskrbovalcev prevzeti žito za mletev, ki prebivajo v okolišu, odkazanem njegovemu mlinu.

Izjeme sme iz važnih vzrokov dovoliti pristojno politično okrajno oblastvo, oziroma od njega za to pooblaščen občinsko predstojništvo.

§ 3.

Mlini ne smejo sprejemati žita samopreskrbovalcev samo, da ga hranijo, temveč ga smejo prevzeti le na podstavi mlinskih izkaznic, da ga zmeljejo.

Mlinske izkaznice izdaja politična okrajna oblast na prošnjo kmetijskega samopreskrbovalca.

§ 4.

Ako je mlinar sam kmetijski samopreskrbovalec, si mora ravnokar izposlovati mlinsko izkaznico za mletev svoje lastne potrebe.

Za upravičence do preužitka, delavce in nameščence, ki jim gre žito za preživež ali mezdo, mora preskrbeti podjetnik kmetijskega obrata mlinsko izkaznico na svoje ime.

§ 5.

Mel se mora v vrečah po postavkah mlinske izkaznice, in sicer vsa naenkrat v mlin prinesiti in ondi prevzeti.

§ 6.

Vreče, ki naj jih mlin prevzame, mora kmetijski samopreskrbovalec na zunanji strani razločno označiti s svojim imenom in bivališčem. Vreče se smejo praviloma šele izprazniti, ko se prične mleti.

§ 7.

Mlinar je dolžan v svrhu kontrole o mletvi in oddajanju mlinskih izdelkov, pisati knjigo zabeležnico po navodilih, ki jih je izdala politična okrajna oblast.

§ 8.

Mlinar mora žito vpricho prinesitelja stehitati in dognano težo vpisati na mlinski izkaznici. Hkrati se mora prevzem žita zabeležiti v knjigi zabeležnici (§ 7.).

Morebitni presežek preko množin, ki so vpisane v mlinski izkaznici, mora mlinar zavrniti.

Mlinsko izkaznico mora mlinar prevzeti, skrbno shraniti in kontrolnim organom na zahtevo vsak čas pokazati.

§ 9.

Ko je žito zmleto in podelano, mora mlinar mlinske izdelke stehitati, dognano težo na mlinski izkaznici v za to določeni rubriki zabeležiti in se pod zabeležko podpisati.

§ 10.

Ko pride po mlinske izdelke, mora mlinar kmetovalcu izročiti mlinsko izkaznico in oddajo mlinskih izdelkov zabeležiti v knjigi zabeležnici.

Kadar zaprosi novo mlinsko izkaznico, mora kmetijski samopreskrbovalec staro mlinsko izkaznico predložiti politični okrajni oblasti.

§ 11.

Mlinarjevo plačilo se mora brez izjeme dajati samo v denarju; mlinarja plačevati z merico, to je z žitom, moko ali z otrobmi, je prepovedano.

§ 12.

Plačilo za mlenje se določa za en metrski stot tako:

za mlenje pšenice, rži, ječmena, ajde, koruze, prosa, ovs	in mešanega žita	K 5—;
za izdelavo ješprenja	„	8—;
za izdelavo kaše	„	4'50;
za drobljenje ovs	in koruze ter za mlenje zad-	
njega žita za krmo	„	3—.

Za hranitev žita in mlinskih izdelkov v mlinih se ne sme zahtevati posebnega plačila.

§ 13.

Mletev se vrši po predpisih, ki jih vsakokrat izda za posamezne vrste žita c. kr. Urad za prehranjevanje ljudi, oziroma Zavod za promet z žitom ob času vojne.

Do preklica se mora zmleti iz 100 kg žita:

pri pšenici: najmanj 82 kg enotne moke in 15½ kg otrobov;
pri rži: najmanj 85 kg enotne moke in 12½ kg otrobov;

pri koruzi: najmanj 85 kg moke in 12 kg otrobov; pri ajdi: najmanj 60 kg moke in 37 kg otrobov.

Zaprašitve se od 100 kg ne sme računiti več kot 2¹/₂% pri pšenici in rži in 3% pri koruzi in ajdi.

Namakati žito je mlinarju prepovedano, pač pa se sme prati snetiva pšenica.

Da se mletev pravilno vrši, je osebno odgovoren voditelj mlinškega podjetja.

§ 14.

Politična okrajna oblast in Zavod za promet z žitom ob času vojne smeta vsak čas po svojih pooblaščenih ogledati obratne prostore mlinov ter vpogledati poslovne zapiske. Mlinarji so dolžni tem pooblaščenem dajati po resnici zahtevana pojasnila ter na zahtevo predložiti knjige zabeležnice in mlinske izkaznice.

§ 15.

Podrobnejše predpise, ki so potrebni za izvršitev tega ukaza, izda politična okrajna oblast.

§ 16.

Občine so dolžne sodelovati v izvrševanju tega ukaza ter k njemu izdanih podrobnejših predpisov.

§ 17.

Odtisek tega ukaza mora biti v vseh mlinih, ki za plačilo meljejo, nabit na vsakomur vidnem kraju.

§ 18.

Prestopke tega ukaza in na njega podstavi izdanih predpisov kaznujejo politične okrajne oblasti na podstavi ministrskega ukaza z dne 26. maja 1917, drž. zak. št. 235., z denarjem do 2000 kron ali z zaporom do treh mesecev, v obtežljivih okoliščinah z denarjem do 5000 kron ali z zaporom do šest mesecev.

§ 19.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve. Hkrati izgubi moč ukaz z dne 12. julija 1917, dež. zak. št. 31., o plačilu za mlenje žita v kmetskih mlinih.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

Dovoljenje za kuhanje žganja.

C. kr. urad za prehrano ljudstva je dovolil c. kr. deželni vladi kranjski z odlokom z dne 17. septembra 1917, št. 74. 404., da sme dovoljevati izjeme glede kuhanja žganja. Tozadavne prošnje je vlagati takoj pri deželni vladi za Kranjsko v Ljubljani.

Naredba urada za prehranjevanje ljudi, dogovorno z drugimi ministrstvi

z dne 27. septembra t. l., drž. zak. št. 390.,

ki se tiče izpremembe prevzemnih cen za seno in slamo.

Glasom § 1. te naredbe veljajo za seno in slamo naslednje cene za 100 kg zdravega, dovolj suhega blaga:

1. za seno vseh vrst, kakor travniško seno, deteljo, mešano seno itd. po	K 23.—
2. za slamo:	
a) za skupno (rženo slamo s cepcem omlačeno) po	K 13.—
b) za vso drugo slamo od žit, graha, grašice, izvzemši koruznico po	K 11.—
c) za fižolovico, slamo od boba, leče, maka, repice in koruznico po	K 7.—

Te cene ne veljajo le za ono blago, ki ga deželno mesto za krmila odslejpokupi, ampak tudi za ono blago, ki ga je to mesto nakupilo sploh po 16. juniju t. l. in ima deželno mesto za krmila na zahtevo oddajnika temu povrniti odpadajočo diferenco med prejšnjo in sedanjo ceno.

Za seno in slamo, ki jo je pridelovalec sam prodal porabniku z dovoljenjem županstva ali dež. mesta za krmila (glej naredbo Urada za prehrano ljudstva z dne 29. maja t. l., drž. zak. št. 243., § 3. črko d in f na 91. strani letošnjega Kmetovalca) te povišane cene ne veljajo.

Naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve. (§ 2.)

Vodilne cene za kisló zelje.

C. kr. osrednja komisija za presojanje cen je določila z odlokom z dne 3. oktobra t. l., št. 2670., naslednje vodilne cene:

Cena za proizvajalca všteti dostavljanje v obratovališče, oziroma na železniško postajo izvzemši posodo

a) za kisló zelje tujezskega izvora za 100 kg K 148.25.

b) za kisló zelje tuzemskega izvora za 100 kg K 122.60.

Omenjene cene veljajo obenem kot prevzemne cene pri prevzemu zaseženega kislega zelja. *

Kolegij vinarških izvedencev pri c. kr. kmetijski družbi kranjski, ki bo odločeval v slučaju sporov, kakšne kakovosti je kako kranjsko vino z ozirom na veljavne vodilne vinske cene.

Po naročilu c. kr. osrednje komisije za presojanje cen z dne 18. septembra t. l., št. 2445., je pri kmetijski družbi sestavljen poseben kolegij vinarških izvedencev, katerega udje so naslednji gg.:

I. Iz vrste znanstvenih strokovnjakov in praktičnih vinogradnikov:

Ciril Dolenc, absol. enolog, ravnatelj dež. pris. delavnice; Viljem Rohrmann, ravnatelj kranjske dež. kmet. šole; Jakob Turk, ing. chem., ravnatelj deželnega kmetijsko-kemijskega preskušališča.

II. Iz vrste vinskih veletržcev:

Josip Schrey, veletržec z vinom.

III. Iz vrste gostilničarjev:

Friderik Mayer, restavrater hotela »Union«.

Vsi udje kolegija stanujejo v Ljubljani.

Najvišje cene za sveže zelje (zeljnate glave).

Glasom naredbe urada za prehranjevanje ljudstva z dne 25. septembra t. l., drž. zak. št. 385., je določena za celo Avstrijo najvišja cena 45 K za 100 kg svežega zelja (zeljnatih glav). Pri prevzemu potom v to pooblaščenih zavodih je dovoljen za dovoz znesek 2 K pri 100 kg, ako je razdalja večja kot 5 km, a ne presega 10 km. Pri razdalji nad 10 km je v to dovoljen pribitek v znesku 3 K.

Deželna politična oblast sme določiti nižje cene in posebej urediti promet s svežim zeljem.

Pošiljatve svežega zelja (zeljnatih glav) so vezane na transportno dovoljenje.

Druge določbe te naredbe na Kranjskem ne hodijo v poštev, ako se nadaljno kaj posebnega ne odredi.

Zvišanje cen za seno in slamo.

Z ministrsko odredbo z dne 27. septembra 1917, d. št. 390., se je zvišala cena sena za 6 K pri 100 kg, torej od 17 K na 23 K in velja ta cena tudi za nazaj do vštete 16. junija. Kar se je torej v tem času oddalo sena po 17 K ali po nižji ceni, in sicer z vednostjo in potem Deželnega mesta za krmila, se mora na zahtevo upravičencem doplačati in mora Deželno mesto za krmila to razliko poravnati. Ravno to velja tudi glede slame, pri kateri se je cena povzdignila pri 100 kg za 1—3 K, in sicer pri škopni slami od 10 K na 13 K, pri navadni slami od 8 K na 11 K in pri koruzni slami od 6 K na 7 K. Zaradi doplačil se morajo dobavitelji potom svojih občin obračati na Deželno mesto za krmila v Ljubljani, ki bo izterjalo pristojne zneske in poslalo občinam v izplačilo. Terjatve za seno in slamo, oddane vojaštvu, je ločiti od terjatvev za seno in slamo, ki se je oddalo civilnim kupcem.

Plačevanje sena.

Deželno mesto za krmila, oddelek za seno in slamo še sedaj ni moglo poravnati občinam vseh računov za seno, ki se je oddalo vojaštvu, in sicer zaradi tega ne, ker zadržuje vojaška uprava izplačevanje. Kakorhitro bo vojaška uprava plačala dolžne zneske, jih bo Deželno mesto takoj nakazalo občinam. Pri tem moramo občine, oziroma županstva, opozarjati na to, da ne oddajo sena brez vojaških izkaznic in da dobljene izkaznice nemudoma odpošljejo Deželnemu mestu za krmila, oddelek za seno in slamo, ne pa operacijski blagajni v Ljubljani. Ravnotako naj občine točno istega dne odpošljejo tiskana naznanila o oddani krmi, katerega dne so krmo oddale. Te tiskovine je Deželno mesto za krmila razposlalo na vsa županstva. Na naznanilih je tudi navesti, kateremu vojaškemu oddelku, ozir. kateri civilni stranki in v katero občino se je seno ozir. slama oddala. Naj se županstva točno ravna po predpisih, ki so dodana na teh tiskanih naznanilih, ker bi se sicer na pritožbe, da je občina z vojaškimi dobavami preveč prizadeta, na nobenem pristojnem mestu ne moglo ozirati.

Prezvezne cene za stročnatino, koruzo, proso, ajdo, zadnje žito i. dr.

(Min. naredba z dne 29. sept. 1917., drž. zak. št. 391.)

§ 1.

Za spodaj navedene zasežene pridelke letošnje letine ima pri prevzemu plačati Zavod za promet z žitom naslednje prevzemne cene, in sicer za 100 kilogramov:

koruze	38 K,
prosa	40 „
ajde	40 „
jedilnega graha	80 „
fižola	80 „
leče	120 „
boba	60 „
grašice	100 „ oziroma 51 K ter 35 K,
zadnjega žita	35 „
oruženih koruznih storžev	15 „

Za mešanico velja ona prevzemna cena, ki je določena za blago, katero je v tej mešanici najceneje.

Za semensko blago veljajo omenjene cene, h katerim pa je pritegniti še po naredbi kmetijskega ministrstva z dne 5. julija t. l., drž. zak. št. 286., dovoljeni pribitek.

§ 2.

Za blago, ki ne odgovarja običajnim trgovskim določbam, je dovoljen primeren odbitek od prevzemne cene.

§ 3.

Prevzemne cene je plačati pri izvršeni oddaji na oddajni postaji ali kakem od Zavoda za promet z žitom določenem mlinu ali skladišču. V tej ceni so všteti že tudi stroški nakladanja in prevoza do bližnje železniške postaje, mlina ali skladišča.

§ 4.

Ta naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve. V njej določene cene in pribitki veljajo tudi za one množine gorj, imenovanih pridelkov letošnje letine, ki so bile oddane še preden je stopila v veljavo ta naredba. *

Oddaja krompirja vojaštvu na Kranjskem.

Po določilu Urada za prehrano ljudstva, ima skoraj ves na Kranjskem pridelani krompir ostati za porabo v deželi sami; vojaštvo ga nima nič dobiti, ker ga dobi dovolj iz dežel iz zaledja. Ker pa vojaštvo soške armade nima krompirja že od decembra lanskega leta in sploh nima nikake prave izpremembe v hrani, krompirja pa za armado v zadostni množini zaradi težkoč dovažanja ni mogoče takoj dobiti iz zaledja, zato je zaenkrat odrejeno, da morajo kmetovalci iz okrajnih glavarstev Kamnik, Kočevje, Krško in Novomesto takoj oddati 400 vagonov krompirja za soško armado ter je poveljništvo te armade naprosilo c. kr. kmetijsko družbo kranjsko, da ona na kmetovalce z vso silo vpliva, to naročeno dolžnost brez odloga izvršiti. Ta krompir se bo svoječasno nadomestil s tistim, ki pride iz zaledja za vojaštvo. Kmetovalci niso torej nič oškodovani, če sedaj krompir takoj vojaštvu oddajo, ker bo oddana množina šla na račun tistega krompirja, ki ga bodo morali kmetovalci oddati za ono prebivalstvo v deželi, ki krompirja ne prideluje. C. kr. kmetijska družba kranjska zato nujno pozivlja vse kmetovalce imenovanih okrajnih glavarstev, da takoj in brez pritiska oddajo od njih zahtevane množine krompirja, kajti to je na eni strani njih domorodna dolžnost, na drugi strani jim pa kako zoperstavljanje ali kujanje prav nič ne pomaga, kajti določeno množino krompirja bodo itak morali oddati, bodisi za vojaštvo ali za domače prebivalstvo. Vsak kmetovalec bo namreč moral letos oddati eno dobro četrtino svojega pridelka ter se njegove zaloge sploh ne bodo pregledovale, ampak na podlagi popisa njiv in določitve povprečnega pridelka se bo vsakemu predpisalo toliko krompirja oddati, kolikor ga nanj odpade z ozirom na velikost ploskve, ki jo je letos s krompirjem obdelal. Kako skrivanje ali zatajevanje krompirja torej nikomur ne pomaga; vsakdo naj se izlepa pokori naredbi in naj ne čaka sile, ki drugače prav gotovo pride, pri kateri se bo krompir znatno ceneje plačeval. C. kr. kmetijska družba kranjska tudi opozarja, da je vojaštvu strogo prepovedano, krompir pod roko kupovati, ampak le potom žitnih komisijonarjev po naročilu Zavoda za promet z žitom. Kdor torej krompir pod roko prodaja, bodisi vojaštvu ali komu drugemu, ni le kazniv, ampak pride tudi v velike zadrege, kajti svoječasno bo moral oddati predpisano množino krompirja, pa naj ga vzame kjer hoče.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalec“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalec“. Odgovori, ki so splošno poznani, se vrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so pisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalec“ se pri vprašanju nikdar ne napiše vprašalčev ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki

odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 132. Kupil sem na semnju 3 prasiče, ki so mi vsi tri čez sedem, oz. osem in devet dni poginili. Prodajalec mi noče povrniti kupnine, češ, da bi to storil, če bi bili prasiči kupljeni na domu, ker so pa bili kupljeni na semnju, pa ni zavezan kupnine vrniti, ker je živinozdravnik na semnju vse živali pregledal in prasiče splošno zdravim. Ali ima prodajalec prav in ali imam sploh pravico do povračila kupnine od živali, ki so pri meni v dobrem tednu poginile? (M. L. v M.)

Odgovor: Glede Vašega vprašanja je brezpomembno kje ste prasiče kupili, kajti s tem, da živinozdravnik semnje nadzoruje, še nikakor ne potrdi, da je vsaka na semenj pripeljana žival tudi zdrava. Živinozdravnikovo delovanje na semnjih je predvsem naperjeno proti razširjavanju živinskih kug. Sodnijskim potom morete od prodajalca dobiti povračilo škode le tedaj, če dokažete, da so bile živali bolne že pri prodajalcu. Sedaj imamo nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino, po katerih se morate ravnati, če ste upravičeni do povračila škode. Te določbe smo objavili v 8. in 9. številki letošnjega »Kmetovalca« ter jih morete dobiti v ponatisu pri naši družbi za 40 vinarjev.

Vprašanje 133. Zakaj živina žre cunjje in sploh vsakovrstne škodljive reči in s čim se temu odpomore? (E. P. v D.)

Odgovor: Dasi smo na podobna vprašanja že velikokrat odgovorili, ponavljamo nakratko vendar le odgovor, in sicer zato, ker se v sedanjih razmerah ta neprilika pri živini še pogosteje pojavlja in se bo vsled sedanjih razmer takorekoč splošno pojavljala. Če naj živina zdrava ostane, mora dobivati redno dovolj krme dobre kakovosti, t. j. take, ki ima v sebi dovolj beljakovin in rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline. Kjer nimajo take krme in imajo n. pr. slabo seno ter ne pokladajo dovolj močnih krmil, tamkaj dobiva živina to bolezen. Sedaj pa vobče kmetovalci svojo živino pičlo krmijo in močnih krmil t. j. n. pr. otrobov, oljnatih tropin itd. sploh ne dobe. Vsled nezadostnega krmiljenja z neprimerno krmo skozi dlje časa zbolijo živina za motenjem presnavljanja in jo neki notranji nagon sili utešiti svoje poželenje s tem, da gloda les, žre cunjje, poblateno steljo itd. Proti tej bolezni ni drugega sredstva kakor pokladanje zadostne množine dobre krme in zraven tudi pokladanje klajnega apna.

Vprašanje 134. Ali je tršno listje kaj vredna klaja za živino, bi li bilo nevarno ga pokladati, ker se ga deloma še drži škropivo od modre galice, ali ima v sebi kaj prida redilne vrednosti in ali bi trtam obiranje listja nič ne škodovalo? (F. M. Z.)

Odgovor: Dokler je tršno listje še zeleno, ni slabo krmilo za živino ter ima nekako isto vrednost kakor srednjedobro seno. Mlajše če je listje, tem več je vredno za pokrmiljenje. Če je pa tršno listje že izpremenjeno, ni več zeleno ali celo že suho, potem pa njegova krmilna vrednost ni znatna, ker je večina hranilnih snovi šla nazaj v trto. Vsled letošnjega vremena je listje ob trgatvi še večinoma zdravo in lepo zeleno ter ga je vsled velikega pomanjkanja krme naravnost priporočeno pokladati. Listje se pa sme šele po trgatvi obirati, drugače se kakovost vina oškoduje. Bakrene soli, ki se nahajajo v škropivu, res niso zdrave, vendar praktična izkušnja uči, da škropljenje listja po trgatvi ni živini tako škodljivo, kakor bi se smelo do-

mnevati. Bakrenih soli je namreč takrat na listju že zelo malo, ker so od dežja odprane in so pretvorjene v manj škodljive spojine. Obiranje listja po trgatvi res ne prija trtam, ker les slabije zori, a ta škodljivost je po trgatvi tako neznatna, da se nanjo ni ozirati, ker je na drugi strani korist od pokladanja listja, zlasti v sedanjih razmerah, neizmerno večja.

Vprašanje 135. Vsak dan oddajam precejšnjo množino mleka v vrčih (kangljah). Kupec se mi pritožuje, da se mleko rado pokvari, dasiravno vrče posebno skrbno umivamo z vodo. Ker sode ni dobiti, prosim nasveta, katero sredstvo bi bilo porabno namesto sode za izmivanje mlečnih vrčkov? (A. C. v L.)

Odgovor: Verjamemo Vam radi, da mlečne vrče s samo vodo ne morete zadosti dobro pomiti. Tudi če v to porabljate vročo vodo, jih ne boste vedno tako dobro izmili, da se mleko ne bi moglo pokvariti, zato Vam svetujemo za snaženje porabljati apneno vodo. Na Švedskem in Danskem tako vodo že zdavnaj skoraj izključno povsod uporabljajo, tudi v mlekarnah. Pripravite si jo takole: V čeber denite sveže ugašenega apna in nalite nanj čiste vode, nekoliko pomešajte, ter pustite mešanico stati, da se apno vsede na dno, nad njim pa ostane navidezno skoraj popolnoma čista voda, v kateri pa je kljub temu dovolj apna. S to vodo dobro izmite vrčke na isti način kot ste to delali s sodo, le da apnene vode ne pogrejete, ampak rabite mrzlo. Ž njo boste vrčke izvrstno oprali in poleg tega apno vrčke tudi razkužuje. Res je sicer, da se ob porabi apnene vode za pomivanje rada lupi koža na roki, toda samo enkrat, druga (nova) koža se ne bo več lupila. Za izmivanje se je seveda posluževati dobrih, pripravnih k. tač. Ko so vrči pomiti z apneno vodo, jih je še dobro izplakniti s čisto, navadno vodo. Ko porabite ono apneno vodo, ki ste si jo najpreje pripravili, si pripravite drugo, ako na vsedlino apna, ki je od prve naprave ostala, vlijete čiste vode in premešavate ter zopet počakate, da se apno vsede na dno. To vsedlino morete še nadalje porabljati za napravo apnene vode, dokler je vsedlina še nekako zrnata. Kadar je apnena vsedlina že podobna testu (gladka), tedaj je treba napravljati si apneno vodo zopet z novim, ravnokar vgašenim, zrnatim apnom. Napravljeno apneno vodo morete porabljati za pranje ne samo enkrat, ampak večkrat, in sicer tako dolgo, dokler ista mlečno maščobo dobro odstranjuje in odpravlja duh po plesnobi. Apnena voda pride v te namene znatno cenejše kot soda, ki je itak ni dobiti. *

Vprašanje 136. Imam veliko solnčnih rož in prosim nasveta, kako najbolje izrabim razne dele solnčnice? (I. U. v V.)

Odgovor: Ko seme na solnčnici dozori, potrgajte glavice (cvete) in jih posušiti na solncu toliko, kot osušite žito pred mlačvo. Posušene glavice, v katerih je še zrnje, morete pozimi izvrstno porabiti za krmiljenje perutnine, in sicer vržete živalim neoruzeno glavico, iz katere sama izkljuva zrnje. Ako imate solnčnic več kot bi potrebovali za perutninsko krmo, oziroma ako imate dovolj druge krme, tedaj porabite zrnje za napravo jedilnega olja, ki ga sedaj tako zelo primanjkuje. Od 100 kg zrnja Vam napravi oljarna kakih 12—20 litrov olja in 80 kg oljnih tropin. Olje je danes silno drago in ima danes 20 litrov olja veliko vrednost. Tropine so izvrstno močno krmilo, ki jih sedaj skoraj ni dobiti in se danes lahko računani 100 kg dobrih oljnih tropin približno 80 K. Oljarna, ki Vam napravi olje, se nahaja v Seničici pri Medvodah in je njen naslov: »F. Trampuževi dediči v Seničici, pošta Medvode nad Ljubljano.« — Zelene dele solnčnice morete sproti porabiti za živinsko krmo ali surove ali pa parjene, oziroma kuhane. Steblo in druge dele, ki so že trdi in ole-

seneli pustite na solncu, da se dobro presušijo, potem pa jih porabite za kurjavo. *

Vprašanje 137. Dva moja prašiča sta imela rdečico in sta jo prestala. Bil sem vesel in sem menil, da je vsaka nevarnost že izključena. Čez nekaj tednov mi je pa prvi zopet obolel. Postal je nekam čuden, jedel ni, po koži je dobil izpuščaje, noge so ga bolele in je v par tednih poginil. Isti znaki so se pokazali sedaj pri drugem prasiču. Prosim, sporočite mi, ali utegne **pustiti prestana rdečica še kake posledice pri prašičih in kako se je ravnati?** (F. T. v. Z.)

Odgovor: Vaše mnenje utegne biti utemeljeno, ker se za prestano rdečico dostikrat pojavijo bolezenske posledice, ki so navadno za žival usodne. Med spisi v tej številki «Kmetovalca» je tozadeven kratek spis, katerega izvolite prečitati. Preden se odločite za zakol, bi bilo seveda umestno vprašati za svet živinozdravnika. *

Vprašanje 138. Iz Hrvaške sem dobil kos nasoljene svinjine. Preden sem meso oddal v kuhinjo, sem odrezal primeren kos in ga pregledal, ker sem bil radeveden kakšno bo to meso v notranjosti. Videl sem, da je res zelo sveže in sočnato. Pri nas je tako meso le bolj trdo, suho in izmozgano, ako ga samo nasolimo. Kuhano je imelo to meso izvrsten, sočnat okus. Prosim, nasvetujte mi, **kako je nasoliti svinjino, da ostane sočnata ter da se dolgo časa obdrži?** (F. D. v. K.)

Odgovor: Meso, kakor ste ga Vi dobili iz Hrvaške, je bilo najbrže nasoljeno v posebni raztopini, ki si jo napravite takole: Na 6 litrov vode denite 1 kg kuhinjske soli, 1½ dekagrama solitra (ga danes skoraj ni mogoče dobiti), 16 dekagramov sladkorja in toliko dišav, t. j. popra, česna itd., kakor sodite, da je prav za Vaš okus, oziroma za okus Vaših odjemalcev, ako menite tako meso oddajati. Vodo, v katero ste dali omenjene snovi, je treba večkrat premešati, da se iste prej raztopijo in bolje porazdelijo (dišave se seveda ne bodo raztopile, ampak bo voda iz njih izlužila tipične aromatične snovi). Za vlaganje ali nasolenje 100 kg mesa potrebujete 36 litrov take raztopine. Ugodno deluje v tej raztopini sladkor, ki ohrani meso sočno, mehko in okusno. Soliter dá mesu lepo barvo in ga naredi trpežnejšega. Nikoli pa ni dejati v raztopino preveč solitra, ker postane meso potem trdo in nitkasto. Ako solitra ne morete dobiti si boste meso vseeno lahko pripravili, da bo dobro, sočno in okusno, le posebno lepe barve mu ne boste mogli dati. Manjši mesni kosi naj ostanejo v omenjeni tekočini po 10 do 14 dni, večji pa kake 3 do 4 tedne. Svinjina v taki razsoli izgubi najmanj redilnih snovi in postane tako trpežna, da jo lahko hranite dalj časa tudi izven te raztopine, ako ste jo prej pustili dovolj dolgo v njej. *

Vprašanje 139. Letos bo veliko želoda in ker krme sploh primanjkuje, ga menim pokladati prasičem. Prosim pojasnila, **kako in koliko želoda naj pokladam prasičem?** (T. M. v. J.)

Odgovor: Želod je prav dobra krma za prasiče in jim ga morete pokladati svežega ali pa suhega, kuhati pa ga ni treba. Svež želod se rad kmalu spridi, zato Vam priporočamo, da ga sušite na solncu, na peči in po peki tudi v peči. Želod je dobro prebavljiv, a je obenem zaporen, zato morate takrat polagati tudi takih krmil, ki delujejo proti temu. Brejim svinjam je bolje, da ga ne pokladate. Ako bi se pri kaki živali pokazale škodljive posledice, prenehajte s krmljenjem želoda. Pokladati ga smete v početku po ½—1 kg suhega na dan in glavo, pozneje primerno več. *

Vprašanje 140. Krava je poginila na porodu, tele je ostalo. Drugega mleka nimam na razpolago. Svetujte

mi **kako in s čim naj hranim teleta, ker nima maternega mleka?** (S. F. v. N.)

Odgovor: Preden Vam nasvetujemo nadomestek za materno mleko, Vam povemo, da je le ono prava in poglavitna hrana za teleta. Ako nima tega, navadno ostane slabejši in ga za pleme obdržati sploh ne priporočamo, ampak ga redite le toliko časa, da bo goden za mesarja. Dotlej ga umetno hranite z ječmenovo moko ali še bolje z ješprenom. Na 1 liter vode vzemite 10—15 dg ješprena in ga kuhajte tako dolgo, da se popolnoma razkuha ter nastane neka nekoliko gostejša sluzasta juha. Preden daste juho teletu, jo je seveda ohladiti na približno tako toplino, kakor jo ima pomolženo mleko. V početku je teletu dajati te juhe 4 do 5 krat na dan po 1 liter, pozneje je pa smete dajati po 3 krat na dan in množino primerno povečajte, kakor se Vam vidi potrebno z ozirom na to, koliko tele použije. Nekateri pridenejo v tako juho še po eno jajce (beljak in rumenjaki), ki ga je pa pridati šele, ko se je juha toliko ohladila, da jajce ne zakrknje. Seveda je treba juho dobro premešati ali stepiti, da se jajčna vsebina enakomerno porazdeli. *

Vprašanje 141. Pridelal sem 500 kg pšenice, 160 kg rži in 320 kg ječmena ter tudi kakih 200 kg ovs, nekaj prosa in nekaj bo tudi ajde. Pridetek je bil zelo slab in sem gorenji pridelek pridelal od 200 kg pšenice, 50 kg rži, 100 kg ječmena in 90 kg ovs, ki sem ga vsejal in navadno toliko sejem. Preživeti imam 7 oseb in poleg tega imam tudi enega konja. Dobil sem sedaj od Vas potomo podružnice 150 kg pšenice in mi pravijo nekateri in tudi žitni komisar, da **bom moral za kupljenih 150 kg semenske pšenice oddati 150 kg svoje pšenice.** Prosim pouka, če je to res, ker mi bo žita kljub temu primanjkovalo? (A. M. v. Z.)

Odgovor: V zmislu zakona sme pridelovalec na mesec porabiti menda okoli 9 kg žita za vsako osebo, ki jo je dolžan preživljati. Poleg tega mu je pustiti tudi določeno množino semena, kar pa preko tega ostane, ste dolžni oddati in čimpreje oddaste, tembolje za Vas. Izračunajmo sedaj Vaš slučaj. Pšenice, rži in ječmena ste pridelali skupno 980 kg ter prištejemo še kupljenih 150 kg pšenice, skupno imate torej 1130 kg. Za seme potrebujete, kakor pravite, skupno teh žit 350 kg in Vam ostane še 780 kg. Za 7 oseb smete na mesec porabiti 7×9 kg = 63 kg, kar znaša za eno leto okroglo 750 kg. Ker smete od 780 kg žita porabiti 750 kg bi torej imeli oddati 30 kg žita. Ker pa ječmena ne sejete nad ½ hektara, Vam ostane za pokrmiljenje, ako imate 5 glav odrasle živine in je zato od 780 kg odbiti 320 kg, ter Vam potem faktilčno preostane za preživljanje samo 460 kg. Manjka Vam torej za preživljanje še 290 kg žita, kar znači izpadek približno za 4½ mesece, ter bi bili upravičeni zahtevati za ta čas izkaznico za moko, ako ne bi imeli ajde in prosa. Ako pa tudi to dvojje pridelate, si smete obojega pridržati potrebno množino za seme in še 290 kg za živž, preostanek pa morate vsekako oddati Zavodu za promet z žitom. Od nas prejetih 150 kg pšenice morate sejati, ker ste jo dobili le za izboljšanje semena. — Ovs smete konju pokrmiti na leto 365 kg ter se Vam mora pustiti tudi potrebno seme. Ovs pa itak toliko nimate, kakor bi ga smeli porabiti in ga zato ni Vam treba oddajati, ako ga armada ne bo na podlagi zakona za vojne dajatve posebej rekvirirala. Glede na pokrmiljenje ječmena, pripomnimo, da se računani za 1 glavo odrasle ali velike živine 1 odrasla goved (500 kg teže) ali 2 telci, ali 5 telet, ali 5 prasičev ali 10 ovac. *

Kmetijske novice.

Molzne krave in rekvizicija živine. C. kr. kmetijsko ministrstvo je vnovič odredilo, da je pri rekviriranju klavne živine treba molzne krave čim najbolj čuvati in se je istotako ozirati tudi na potrebo delovne živine. Spričo občutnega pomankanja maščobe in mleka naj se breje krave sploh ne odvezemajo, molznice pa le, ako dajejo tako malo mleka, da stem ne bi nastala škoda zaradi proizvajanja mleka. Namesto koristne živine je pobirati le mlado živino, ker te bo treba itak precej odprodati zaradi pomankanja krme.

Oni, ki prejemajo državne podpore, so dolžni pomagati pri poljskih delih. Ker se še vedno dogaja, da razni ljudje, ki prejemajo državne podpore, nočejo pomagati pri poljskih delih in pri pospravi letine, je odredilo c. kr. kmetijsko ministrstvo, da morajo te osebe pomagati, ako nimajo drugih zadržkov. Oni, ki se branijo pomagati kljub pozivu, naj se naznanijo žetveni komisiji, ta pa jih javi okrajnem glavarstvu. Pripomnimo da oni, ki uživajo državne podpore, teh ne izgubijo in se jim tudi ne prikrajšujejo, ako si sami kaj zaslužijo, ker to je takorekoč njihov priboljšek.

Maksimalne cene za med se letos ne bodo nastavile. To posnemamo po poročilih «Österr. Agrar-Zeitung», ki omenja tozadevni brzojav Urada za prehrano ljudstva na predsestvo zveze čebelarских društev v Pragi.

Seja glavnega odbora dne 12. marca 1917.

(Konec.)

Za nove ude so se priglasili in jih je glavni odbor sprejel. gg: Jeraša Francišek, posestnik pri Sv. Lenartu; Gašperin Ivan, posestnik v Žgoši; Kovačič Jožef, posestnik v Podgorjah; Babič Ana, posestnica v Črešnjevcu; Babič Ana, posestnica v Lahinji; Judnič Peter, posestnik v Obrlu; Gorše Peter, posestnik v Belčjem vrhu; Kunič Katarina; posestnica v Knežini; Lamut Mihael, posestnik v Obrlu; Turk Ivan, posestnik na Tančigori; Koselj Francišek, posestnik v Doslovičah; Zupan Ivan, posestnik v Doslovičah; Čop Marija, posestnica v Breznici; Medja Jakob, posestnik v Zirovnici; Pristov Marija, posestnica v Breznici; Smolej Alojzij, posestnik v Bregu; Ajdišek Francišek, posestnik v Mladatičah; Čudovan Francišek, posestnik v Malkovcu; Gorenc Anton, posestnik v Škovcu; Mesojednik Mira, posestnica v Breznici; Debevc Jakob, posestnik v Št. Rupertu; Oblak Anton, pos. v Rakitniku; Gerlovič Martin, posestnik v Rožni Jolini; Polajnar Franciška, posestnica v Kokri; Tratnik Martin, posestnik v Št. Rupertu; Ješovnik Simon, nadučitelj v p. v Št. Rupertu; Požun Martin, posestnik v Marofu; Habjanič Anton, posestnik v Lešnici; Verzel Alojzij, organist pri Sv. Barbari v Halozah; Druck Filip, posestnik v Ovšju; Selander Štefan, posestnik v Oberdorfu; Einspieler Josip, posestnik v Zgor. Vesci; Hrovatin Josip, posestnik v Plavjah; Pečavar Bogomir, posestnik v Rodinah; Agnič Ivan, posestnik v Tušemem dolu; Kästner Jurij, posestnik v Rodinah; Gregorič Josip, posestnik v Rodinah; Petrič Josip, posestnik v Radovici; Režek Marko, posestnik v Krašnjem vrhu; Babor Ivan, posestnik v Belčivrhju; Mušič Josip, posestnik na Tanči gori; Golob Neža, posestnica v Orehku; Cepak Marija, Rižani; posestnica v Močnik Marija, posestnica v Peloni; Zega Rupert, posestnik v Rojanu; Bembič Josip, posestnik v Marezige; Ropač Josip, posestnik v Danijelu; Kramar Janez, žel. čuvaj v Belipeči; Kômac Janez, posestnik v Koprivniku; Lakan Anton, gozdar v Belipeči; Mrak Ivan, železničar v Belipeči; Mihelič Viktor, nadučitelj v D. M. v Polju; Trilar Ivan, posestnik v Studencu; Grad Francišek, pos. v Zgor. Kašlju; Rode Francišek, posestnik v D. M. v Polju; Rajgelj Francišek, posestnik v Spod. Zadobrovi; Primar Francišek, posestnik v Spod. Zadobrovi; Anžič Ivan, posestnik v Vevčah;

Pavčič Josip, posestnik v Sevnem; Prelogar Marija, posestnica v Griču; Pernavar Francišek, posestnik v Sevnem; Pogajen Mart'n, posestnik v Sevnem; Femc Josip, posestnik v Preski; Vidgaj Marija, posestnica v Preski; Verbič Francišek, posestnik v Kremenjku; Klemenčič Alojzija, posestnica v Sevnem; Černe Ivan, pos. v Sevnem; Čož Ignacij, posestnik v Ješčah; Okorn Francišek, posestnik v Sevnem; Oven Marija, posestnica na Primskovi gori; Rven Ignacij, posestnik v Otečvrhu; Ovnik Francišek, posestnik na Gorenjem vrhu; Gregorič Francišek, posestnik v Gradišču; Zadražnik Brigita, posestnica v Vinem vrhu; Rozina Mihael, posestnik v Sevnem; Rozina Francišek, posestnik v Sevnem; Jančar Terezija, posestnica v Sevnem; Legat Anton, posestnik v Hrašah; Česnik Jakob, posestnik v Hrastju; Smerdel Pavel, posestnik v Petelinah; Kalan Ivan, posestnik v Mavčičah; Ovcjak Ivan, pos. v Jami; Šušteršič Ana, posestnica v Savljah; Ribnikar Ivan, pos. v Praprotni Polici; Ropret Ivana, posestnica v Adergasu; Kne Ivan, posestnik v Adergasu; Batiš Anton, posestnik v Senožetih; Vozel Anton, posestnik v Kovku; Vozel Franciška, posestnica v Št. Lambertu; Železnik Ivan, posestnik v Senožetih; dr. Sajovic Ivan, veleposestnik v Kočevju; Čandek Ivan, posestnik na Premu; Dovgan Anton, posestnik v Kilovčah; Frank Anton, posestnik v Zg. Bitinjah; Frank Francišek, posestnik v Čelju; Frank Anton, posest. v Čelju; Fatur Gregor, posestnik v Kilovčah; Frank Antonija, posestnica v Čelju; Frank Francišek, posestnik v Premu; Gašperšič Francišek, posestnik v Premu; Grahor Francišek, posestnik v Turnu; Kirn Anton, posestnik v Čelju; Nedoh Helena, posestnica v Premu; Stegu Martin, posestnik v Čelju; Strle Marija, posestnica v Kilovčah; Seles Katarina, posestnica v Zg. Bitinjah; Smrdelj Franciška, posestnica v Zg. Bitinjah; Šabec Ivan, posestnik v Ratečevem Brdu; Tomažič Josip, posestnik v Čelju; Udovič Ivan, posestnik v Kilavčah; Urih Jakob, posestnik v Čelju; Valenčič Francišek, posestnik v Rateč. Brdu; Vrh Marija, posestnica v Rateč. Brdu; Zadnik Franc, posestnik v Čelju; Žibert Ivan, posestnik v Rovišah; Povhe Marija, posestnica v Planini; Salce Josip, posestnik v Koritnici; Zupančič Francišek, posestnik v Mali Hubajnci; Jordan Marija, posestnica v Zavratacu; Štemberger Marijana, posestnica v Vrbovem; Kranjc Rozalija, posestnica v Mali Bukovici; Jaksetič Janez, posestnik v Trpčanah; Potepan Ivana, posestnica v Mali Bukovici; Čekado Marija, posestnica v Mali Bukovici; Logar Jakob, posestnik v Vrbovem; Hrvatn Josip, posestnik v Trpčanah; Škrlič Martin, posestnik v Klečah; Kuhar Franciška, posestnica v Dobah; Škulj Marija, posestnica v Vrbju; Žulič Terezija, posest. v Oštrcu; Frelich Neža, posestnica v Martinem vrhu; Pegam Pavel, posestnik v Zabrekvah; Gajgar Ivana, posestnica v Podlonku; Berce Tomaž, posestnik v Dražgošah; Bertoncelf Lovrenc, posestnik v Selcah; Bernik Helena, posestnica v Ljušah; Šmid Gregor, pos. v Dražgošah; Habjan Ivan, posestnik v Dražgošah; Lotrič Matevž, posestnik v Dražgošah; Semen Urban, posestnik v Selcah; Ravnikar Uršula, posestnica v Ljušah; Krek Ivana, posestnica v Selcah; Katrasnik Janez, posestnik v Jamniku; Šolar Aleš, posestnik v Češnjici; Piciga Ivan, posestnik v Dolini; Kocjančič Ivan, posestnik v Dolini; Miška Anton, posestnik v Erzeltu; Turk Friderik, pos. v Erzeltu; Kobal Marija, posestnica v Erzeltu; Kobal Štefantja, posestnica v Erzeltu; Drachsler Josip, posestnik v Kostonjevici; Uršič Valentin, trgovec v Kostonjevici; Božič Francišek, posestnik v Črneči vasi; Karuza Friderik, posestnik v Erzeltu; Stegovec Peter, posestnik v Erzeltu; Čohia Janez, posestnik v Žapužah; Peljhan Janez, posestnik v Žapužah; Novak Alojz, pos. v Šturijah; Repič Amalija, posestnica v Šturijah; Vidmar Andrej, posestnik v Kovku; Kregar Janez, posestnik v Vrbovem; Penko Gregor, posestnik v Podstenju; Skok Anton, posestnik v Merezju; Bobek Anton, posestnik v Trnovem; Cvetko Ivan, posestnik v Globokem; Južnik Ivan, posestnik v Gor. Hotiču; Pogačnik Franc, posestnik v Kališu; Pintar Katarina, posestnica v Podblici; Bertoncelf Franc, posestnik v Podblici; Pintar Apolonija, posestnica v Jamniku; Tolar Jernej, posestnik v Podlonku; Lotrič Tomaž, posestnik v Dražgošah; Demšar Josip, posestnik in usnar v Češnjici; Smid Lucija, posestnica v Podlonku; Kržišnik Franc, posestnik v Zg. Ljušah; Hočevar Alojzij, posestnik v Pijavcih; Jordan Jernej, pos. v Marndolu; Rovinšek Janez, posestnik v Skovniku; Železnik Amalija, posestnica v Skovniku; Logar Janez, posestnik v Malkovcu.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{16}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 19. V Ljubljani, 15. oktobra 1917. Letnik XXXIV.

Blagovno poročilo.

Ljubljana, 15. oktobra. Prevzemne cene za 1916/17 za sledeče avstrijske pridelke: Za sto kg Drž. zak. 219 z dne 31. julija 1917: Pšenična K 40.—, Rž K 40.—, Pira K 40.—, Ječmen za varenje K 37.—, Ječmen za krmo K 37.—, Oves K 36.—, pri oddaji pred 15. nov. se pribije še 2 K pri 100 kg. Po min. nar. z dne 29./9. 17. drž. zak. št. 391 veljajo naslednje prevzemne cene za 100 kg: koruze K 38.—, prosa K 40.—, ajde K 40.—, graha K 80.—, fižola K 80.—, leče K 120.—, boba K 60.—, grašice K 100.—, oziroma K 51.—, ter K 35.—, zadnjega žita K 35.—, oruženih koruznih storžev K 15.— franko mesto prevzema. Jedilni fižolin bob vseh vrst K 40.—, Fižolin bob, grah ali leča za krmo K 30.—, Grašica K 29.—, Mak K 150.—, Ogrščica K 100.—, Repiš K 97.—, Suhe češplje, sto kg, Drž. zak. 290. z dne 6. sept. 1916: a) do 105 kom. K 104.—, b) 106 do 130 kom. K 100.—, c) nad 130 kom kg K 95.—, d) merkant. blago K 65.—, Povidli K 120.—, Držav. zak. 159 z dne 10. aprila 1917: Sladne kali K 22.—, Pivovarniške tropine, posušene K 25.—, Tropine sojinih rož, oluplj. pečk K 25.—, neoluplj. K 17.—, Tropine bučnih pečk oluplj. K 30.—, neoluplj. K 20.—, Lanene tropine K 25.—, Konopne tropine K 19.—, Tropine repnice K 18.—, Makove tropine K 24.—, Krompirjevi izlužki posušeni K 19.— sto kil, kolodvor obratovalešča, brez vreč, vstevši stroške nakladanja. Krompir 22 K od 5. sept. dalje. Drž. zak. 390/17 z dne 23. sept. Seno 23 K, škupa (ržena slama) 13 K, slama od žita, graha, in grašice 11 K, fižolova, bobova, lečina, makova, repična in koruzna slama po 7 K za 100 kg. Jajca. V ozemlju Ljubljane velja kos pri pridelovalcu 28, v trgovini pa 32 vinarjev, v vseh drugih delih dežele velja jajce pri pridelovalcu 20, v trgovini pa 24 vinarjev, glej ukaz c. kr. dež. predsednika z dne 7. nov. 1916 št. 34.201. Moka. Pšenična moka za peko, pšenični zdrob, pšenična debela moka (graham krušna moka) K 110.—; pšenična moka za kuho K 90.—; pšenična enotna moka K 75.—; ržena enotna moka K 47.— za 100 kg od bližnje železn. postaje mlina (brez vreč). — Ajdovamoka, bela št. 1, 82 h; temna št. 2, 58 h. Koruzen zdrob 84 h, koruzna moka 52 h, koruzna oblioda 52 h. (Odredba c. kr. dež. vlade z dne 14. maja 1916, št. 16.303) Ješprenj št. 10, 66 h; št. 9, 68 h; št. 8, 75 h.

Žita in moke posreduje občnam Zavod za promet z žitom ob času vojne, podružnica v Ljubljavi. Gori označene prevzemne in najvišje cene objavljene so čisto neobvezno glede pravilnosti. Za semensko blago določeno so primerno višje cene. Do c. kr. kmetijske družbe obrniti se je le glede tistih kmetijskih potrebščin, katerih cene so objavljene v družbenih vesteh »Kmetovalca«.

Pristni čebelni vosek in med kupi v vsaki količini trgovec Jurek Jenko, Škofja Loka in prosi tozadevnih ponudb cene in množine. 96

Izšla je

edino prava, starodavna **BLASNIKOVA**

VELIKA PRATIKA

za navadno leto
1918,
ki ima 365 dni.

V Ljubljani.

Natisnili in založili J. Blasnik-ovi nasledniki.
Vse tiskovne pravice prihranjene.

Cena 40 vinarjev.

Hahtevajte le Blasnikovo Pratico, ker le ta je edino prava, starodavna Pratika. Ne dajte se premotiti s kako drugo podobno Pratico in kupujte le Blasnikovo, ker to Pratico so tudi Vaši pradedje in dedje najraje imeli.

Le ona Pratika, ki ima na prvi strani tako podobno, kakoršna se vidi tu, je prava starodavna Pratika. Hahtevajte torej le Blasnikovo »Veliko Pratico«, ktera se drži gesla: »Vse za vero, dom, cesarja!«

Naša Pratika prinaša tudi letos mnogo zanimivih podob. Držite se Vaše stare prijateljice Velike Pratique, ktere ste najbolj navajeni.

Poštne hranilnice račun št. 828.406.
Telefon št. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice

registr. zadruga z neomej. zavezo
v LJUBLJANI

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

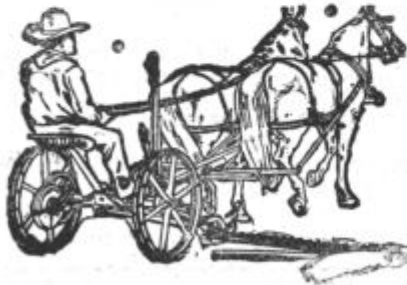
Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{1}{4}\%$ (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v svesi s časkovnim promislom ter jih obrestuje od dne vloge in do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog 23,000.000 kron

Stanje rezervnih zakladov: 1,000.000 kron.

Kosilne stroje Mac Cormick in „Zmaj“, mlatilnice vseh vrst, čistilnice, trijerje, mline in preše za

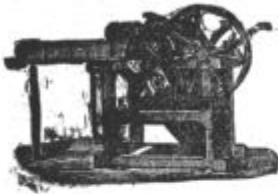
sadje in grozdje, žganjarske kotle in sploh vse poljedelske stroje priporočata (5)

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Ljubljana,

Dunajska cesta 16.

Točna in
hitra postrežba!

Kupimo

sadne tropine

(od jabolk in tepk),

na željo smo tudi pripravljene v zameno zanje dati cikorijo.

Ponudbe na

Kolinsko tovarno kavnih primesi
v Ljubljani.

Yinski kamen

suhe gobe, kumno, med, vosek, sveže in suho sadje, smrekove storže, sploh vse deželne in gozdne pridelke, kakor tudi vinske sode in vse vrste praznih vreč kupi

(40) veletgovina

Anton Kolenc, Celje.

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu, Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po (7)

Vloge v »Ljudski posojilnici« so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

$4\frac{1}{4}\%$

Rezervni zakladi znašajo en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1916 okroglo 26 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krome 25 vinarjev na leto.

»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim združnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvo ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najbolje.

Družbene vesti.

* Ozimnega ječmena družba vsled transportnih težkoč ne more pravočasno dobiti. Pač pa dobi družba tekom decembra zadosti izvirnega jarega ječmena in bo došle naročbe takrat po vrsti izvrševala. Kdor izmed udovnaročnikov ne želi tega ječmena namesto ozimnega, naj to družbi sporoči.

* C. kr. kmetijska družba kranjska ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

Apneni dušik v železopločevinastih zaklopnih po 100 kg neto, z 18 odstotki dušika doide družbi iz Dalmacije brčkone že v kratkem. Prijave za cele zaklopnice po K 50— sto kg sprejema družba že sedaj. Tudi to gnojilo je pičlo kontingentirano na dežele in ga zato družba seveda ne more izven Kranjske pošiljati. Amonijevega sulfata družba letos ne bo več dobila.

Kalijev hipermanganat, ki se ga vinogradniki letos zaradi pomanjkanja žvepla močno poslužujejo, stane pri c. kr. kmetijski družbi za ude 6 kron kg. Navodilo o porabi je podano v spisu »Bolezni na grozdu«, ki je udom proti plačilu 10 h na razpolaganje.

Žveplenokislo glino. namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 70 h kilogram.

Galun po K 110— sto kg.

Melior, novo sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Salojidin (natrijev tiosulfat) proti grozdnim plesnobi namesto žveplove moke, stane K 1'20 kg. Glede rabe natrijevega tiosulfata opozarjamo na spis »Sredstva proti plesnobi« v prvi številki »Kmetovalca«.

Fenoltaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola po 1 K.

Rafija (extra Majunga) po K 25'60 kg. Rafija se oddaja le v celih snopih po približno poldrug kg.

Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani.

Napajalnike za teleta iz pocinjene pločevine oddaja družba po 15 K.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za goved z gobčnim lesom po K 29—, z žično cevko za goved št. 3466 po K 15—.

Mlečne cevi iz kosti, številka 3561 po K 1'40.

Klajno apno, 38—42 %, precipitirano (ne žgano) ima družba zopet v zalogi in ga oddaja kg po 96 h.

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 12 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 130 kg setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiavita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 2. z dne 15. marca 1914. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiavit se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 8'50, $\frac{1}{4}$ kg za K 4'50, $\frac{1}{8}$ kg za K 2'60, 50 g za K 1'40.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po guilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. Kg eponita stane 6 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 dkg se pošilja za 70 vinarjev s poštnino in zavojem vred kot vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

C. kr. kmetijska družba je dala naslednja gospodarska navodila posebej ponatisniti iz 'Kmetovalca' in jih oddaja po 20 h vsak komad.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
2. Zakaj vino rjavi in kako se odpomore.
3. Rak na sadnem drevju.
4. Gnojenje vinogradov.
5. Kako se iz gnilega grozja napravi dobro in stanovitno vino.
6. Ciste drože in njih raba v kletarstvu.
7. Izбира ameriških trtnih podlog.
8. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
9. Kakose pravilno ravna z vinsko posodo.
10. Rastlina in njeno življenje.
11. Krmiljenje z oljnimi tropinami.
12. Voluhar, kako živi ter s čim in kako se zatira.
13. Čiščenje in precejanje vina.
14. Bradavice pri domačih živalih.
15. Kisli črvček.
16. Zelena ali suho cepljenje trt.
17. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
18. O bistvu alkoholnega vrenja (kipenja) in o rabi čistih drož pri pridelovanju vina.
19. Vnetje vimena ali volčič na vimenu.
20. Kaj je popek in kako se pravilno ravna s popkom novorojenih živali.
21. Zavrelika.
22. Kako uničujemo miši in podgane.
23. Trtna plesnoba.
24. Kako se napravi stanoviten sadjevec.
25. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
26. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
27. Mazanje trt z zeleno galico.
28. Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prašičev.
29. Kržljavost ali okrnjenost trt.
30. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
31. Napenjanje govedi.
32. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
33. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
34. Diamant, dober pripomoček pri peki.
35. Kožni izpuščaji pri prasidih.
36. Bolezni na grozdu.
37. Izdelovanje mila za dom.
38. Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem.
39. Sredstva proti trtni plesnobi.
40. Kteri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv.
41. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
42. Konserviranje sadja brez sladkorja.
43. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
44. Snetjavost pri žitu.

Kmetovalci!

Ena poglavitnih vojnih dolžnosti za vsakega kmetovalca v zaledju je, da sedaj kolikor mogoče veliko pridela. Da pa doseže kar najboljše žetve in dobre kakovosti, v to je gnojenje s kalijem:

kajnitom ali kalijevo soljo

neobhodno potrebno.

Kalijeva solna gnojila šele izkoriščajo v zemlji se nahajajoče dušičnate in fosforove snovi.

Priporočati je, da si jih vsak pravočasno priskrbi.

Na joh je vzeti za srednje gnojenje 300 kg kajnita (jeseni ali zgodaj spomladi) ali 100 kg 40 % kalijeve soli (za spomladno gnojenje).

Ceno in pogoje polzvedeti je pri vseh kmetijskih družbah in trgovcih z umetnimi gnojili.

Pojasnila o uporabi vseh umetnih gnojil daje zastoj

Landwirtsch. Auskunftsstelle des Kalisyndikats
Wien, I. Schauflergasse 6.

ali pa

Franc Mulec v Gradcu
(Graz) Felix Dahnplatz 6.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 6 vinarjev v denarju ali znakah, sicer se naznanila ne objavijo. Vsak ud. c. kr. kmetijske družbe more na leto brezplačno prijavit eno štirivrstno objavo, titičo se gospodarskega prometa. Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Tudi letos kupuje **R. Luckmann**, prej J. Lenza nasl. v Ljubljani na Martinovi (Ahaeljevi) cesti 10 po najvišjih cenah raznovrstna zelišča, suho cvetje (suhe rože), lipovo cvetje, koreulne, lubje in semena. Kdor si hoče s pridnim nabiranjem zagotoviti dober zaslužek, naj zahteva pojasnila pri imenovani tvrdki. 80

Cebele, tudi v A.-Ž. panjih, **med** in **vosak** kupuje I. N. Babnik, Dravlje, p. St. Vid pri Ljubljani. 151

Medu iztočenega, garantirano pristno čebelnega, kupi večjo množino in prosi tozadevnih ponudb s cenno Franc Oblak, Sv. Gregor, pošta Ortnek, Dolenjsko. 166

Medu v satovju ali pa že očiščenega kupi ali A. Sušnik, Ljubljana Zaloška c. 21. 167

Parilne kotlje od 50-400 l vsebine, tudi pocinjene, decimalne tehtnice, mlatičnice, vrtno mlino za čiščenje mlačenega žita v treh velikostih, kot so na Koroškem navadni, dalje geplje transmisije itd. priporoča in razpošilja J. Božič v Dolini, pošta Grafenstein, Koroško. 186

Decimalna tehtnica za 500 kg teže se proda pri Anton Lovrenčič-u, županu v Sadražici. 200

Prodaj mrjaščka, ki je že dober za plemo, kupim pa **kravo** s teletom ali po teletu. M. Ropret, Bohinjska Bela. 201

Lovski pes, istrijski brak, bel z rumenimi ušesi, 1½ leta star, dober gonjač, se proda. Jakob Koncilija, Soteska št. 14., p. Straža. 202

Konja, lepega, močnega, dve leti starega imam naprodaj. Marija Trampuš, posestnica na Seničici pri Medvodah. 203

Konjerejci! Radi pomankanja krme in odsotnosti moških se proda 19 mesecev star **žrebec**. Cena zmerna. Marija Pokorn, Zabnica, št. 44, p. Škofjaloka. 204

Plemenskega bika, sive pasme, 16 do 20 mesecev starega kupi Janez Znidaršič, Podcerkev št. 3., Stari trg pri Rakeku. 205

Cepljeno trsje, dveletno, zelo močno 100 kom. 50 kron, enoletno, 100 kom. 45 kron, šmarnica necepljena 100 kom. 30 kron, prodaja Anton Slodnjak, trtničar, pošta Završinci pri Ptuj, Štajersko. 206

Naprodaj imam lepa drevesca kakor: divje češnje, jabolkove in hruškove pritikavce vseh dobrih vrst. Jesensko presajenje se prične meseca oktobra. Naróči se lahko pismeno ali ustmeno pri Jakobu Pintar, sadjerejcu pri Sv. Tomažu, pošta Škofjaloka, Gorenjsko. 207

Pet živali naprodaj i. s: tri **kravo**, **kobila** in **konj** radi pomankanja krme. Natančnejše podatke pri Ivanu Potočnik, Dobračevo, p. Žiri. 208

Divji kostanj in želod

kupuje

Deželno mesto za krmila

ki išče zato nakupovalcev po deželi.

Nakupovalec ima prevzeti divji kostanj in želod v zrelem in suhem stanju, ga na svojo nevarnost shraniti in varovati pred vsako pokvaro, dokler ga Deželno mesto za krmila ne prevzame. Imeti mora priprave, zračne in suhe prostore za shrambo. Nakupovalec mora voditi natančne zapiske o prevzetih množinah in plačanih cenah, kateri zapiski morajo biti na vpogled Deželnemu mestu za krmila in Centrali za krmila.

Divji kostanj v popolnoma suhem, zrelem in zdravem stanju se plačuje **po 30 K 100 kg**, premalo suho blago primeroma nižje. **Želod** se plačuje tudi v popolnoma suhem stanju **po 70 K 100 kg**, nesuh primeroma nižje. Kostanj in želod se ne sme klatiti, ampak le dozorela po potrebi Deželno mesto za krmila na bližnji postaji in ga plačuje, naloženega v vagone, kostanj po 35 K in želod po 75 K 100 kg

Nakupovalci naj se priklase do 30. oktobra pri (50)

Deželnem mestu za krmila v Ljubljani

Turjaški trg št. 3, I. nadstropje.

Kmetijsko društvo v Vipavi

išče

spretnega sodarja :: in kletarja ::

v eni osebi za takojšni nastop službe. Ponudbe s spričevali je vposlati omenjenemu društvu. (48)

Nakup gozdne rese.

Deželno mesto za krmila kupuje

reso (vresje)

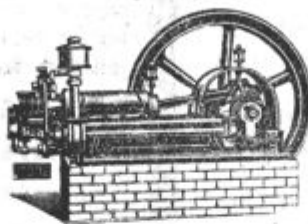
in plačuje 100 kg po 10 K.

Resa mora biti rezana od tal, da ni preveč lesnata in vezana v šope (butarce), da se lahko naklada; dalje mora biti suha in očiščena peska in prsti. (49)

Nakupovalci, ki želijo reso prevzemati in dobaviti na bližnji železnični postaji, naj se priklasi pri Deželnemu mestu za krmila v Ljubljani, Turjaški trg št. 3, kjer dobe vsa potrebna pojasnila.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev iz najslavitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „WELSLIA“.

Trtne škropilnice

Korona, Mars, Hero, Leda, Danubia.

Stroj za beljenje in škropilnica za sadno drevje

KING

za beljenje z apnenim beležem, karbolnejem itd.

prodaja po najnižjih tvorniškkih cenah (10)

16. HELLER, II/8, Schrotzbergstrasse 1.

